

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΗ' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1989

ΑΡΙΘ. 16

— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, «Τηλέφωνο πρὸς τὸν Θεό». — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Τριφιδίου. — Ἀρχιμ. Δανιήλ Ε. Σάπικα, Ἡ περὶ μετανοίας διδασκαλία τοῦ Ὁριγένους. — Μητροπολίτου Γόρτυνος Θεοφίλου, Ἀρχιμ. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος (†). — Ἀρχιμ. Παντ. Καλαπακίδη, Λόγος πανηγυρικός. — Ἀρχιμ. Παύλου Ἀθανάτου, Ἡ Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἁγιογραφίαν. — Μοναχοῦ Μωσέως Ἁγιορείτου, Ἡ θεολογικὴ σκέψις τοῦ π. Γ. Φλωρόφσκυ. — π. Ἀντων. Ἀλεβιζοπούλου, «Ὑπεραγορὰ θρησκείας». — Φς, Τὸ βιβλίον. — Ἐπίκαιρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασοῦ 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

«ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟ»

Ὁ γερμανικὸς Τύπος ἀνέφερε προσφάτως, ὅτι ἀνατολικο-γερμανοὶ νέοι 16 ἐτῶν, πὸν κάθε ἐβδομάδα συγκεντρώνονται στὸν Καθεδρικό ναὸ τῆς Δρέσδης, γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν, πὸν εἶναι ἀπαγορευμένο στὰ δημόσια σχολεῖα, ἔδωσαν ἐκκλησιαστικὲς γραπτὲς ἀπαντήσεις σὲ ἐρώτημα, πὸν ὑπεβλήθη στὸν καθένα ἀπὸ αὐτούς, ἐξ ἀφορμῆς σχετικῆς ἐρευνοῦ ἢ Ἐκκλησία;». Ἀνάμεσα στὶς ἀπαντήσεις τῶν νέων ὑπάρχουν καὶ οἱ ἑξῆς:

1) «Στὴν Ἐκκλησία βρῖσκεται κανεὶς ἀνάμεσα σὲ ὁμόφρονες, μὲ τοὺς ὁποίους συζητεῖ γιὰ πραγματικότητες, τίς ὁποῖες ἄλλοι δὲν κατανοοῦν».

2) «Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μία κοινωνία (κοινότης) μέσα στὴν ὁποία αἰσθάνομαι εὐχάριστα. Ἡ θεῖα Λειτουργία τῆς Κυριακῆς καὶ οἱ λατρευτικὲς ἐκδηλώσεις τῶν ἑορτῶν δίδουν πάντοτε καινούργιες παρορμήσεις καὶ ὠθήσεις στὴν πίστι μου καὶ στὴν ζωὴ μου».

3) «Ἡ Ἐκκλησία εἶναι γιὰ μένα σπουδαῖο συστατικὸ τῆς ζωῆς μου. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ δεύτερο σπίτι μου, εἶναι τὸ τηλεφώνό μου πρὸς τὸν Θεό. Ἡ Ἐκκλησία μὲ κάνει εὐτυχισμένον καὶ εἶναι γιὰ μένα τὸ νόημα τῆς ζωῆς μου. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι γιὰ μένα πηγὴ, ἀπὸ τὴν ὁποία μπορῶ νὰ ἀντλῶ γαλήνη, θάρρος, ἀγάπη, αἰσθημα ἀσφαλείας, κοινωνικότητα. Μὲ κάνει ἰσχυρὸν στὴν καθημερινὴ ζωὴ μου».

4) «Ἡ Ἐκκλησία εἶναι κάτι, πὸν χαρίζει ἐμπιστοσύνη καὶ ἐλπίδα γιὰ τὸ πρὸς τὰ πὸν πρέπει νὰ κατευθύνω τὴν ζωὴ μου. Εἶναι γιὰ μένα ἓνα καταφύγιο (στὴν ὥρα τῆς ἐξομολογήσεως). Βρῖσκω σ' αὐτὴ τὴν ἀληθινὴ κοινωνία».

5) «Μέσα στὴν τάξι μου (στὸ σχολεῖο) πρέπει πολὺ συχνὰ νὰ προσπαθῶ νὰ δικαιώσω τὴν πίστι μου. Πολλὲς φορὲς αὐτὸ δὲν εἶναι τόσον εὐκόλο καὶ ἀπλό. Ἀλλὰ γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ ἀντλῶ δυνάμεις μέσα στὴν κοινωνία τῆς Ἐκκλησίας».

6) «Ἡ Ἐκκλησία μοῦ δίνει τὴν ἐλπίδα καὶ τὴ βεβαιότητα ὅτι ἡ ζωὴ μου δὲν εἶναι παράλογη καὶ ἄσκοπη, ἀλλὰ μία μικρὴ ἀρχὴ γιὰ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖο θὰ ἀκολουθήσῃ μετὰ θάνατον στὴν αἰωνιότητα».

Ἄν οἱ ἐκκλησιαστικὲς αὐτὲς ἀπαντήσεις δίδονται ἀπὸ νέους ἐτεροδόξων ἐκκλησιῶν καὶ μάλιστα μέσα σὲ μιὰ κομμουνιστικὴ χώρα, τί πρέπει νὰ νοιώθουν γιὰ τὴν πολὺ δυναμικότερη Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τους οἱ νέοι τῆς παιδείας μας; Γι' αὐτὸ ἡ εὐθύνη ὄλων τῶν ὑπευθύνων γιὰ τὴν διαπαιδαγώγησι τῆς ἐλληνικῆς νεότητος εἶναι μεγάλη. Ὅλοι τους καὶ πρὸ πάντων οἱ Κληρικοί πρέπει ν' ἀπευθύνουν στὸν ἐναντί τους τὸ ἐρώτημα: «Ἄραγε κατευθύνουμε τοὺς νέους νὰ ἐλκύονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία;».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Α' ΑΠΟ ΤΑ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΤΗΣ Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

4. Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

«Καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ».

Εἰς τὸ μέσον τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, καλοῦνται οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἵνα, προσκυνοῦντες τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, ἀναλογίζωνται τὸ σωτήριον Αὐτοῦ πάθος καὶ ἀτενίζωσι νοερῶς τὸν Κύριον κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ. Μαζὶ δὲ μὲ τὴν προσκύνησιν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἢ Ἐκκλησία μᾶς ὁμιλεῖ σχετικῶς καὶ διὰ τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου, προβάλλουσα τὴν βαρυσήμαντον διακήρυξιν τοῦ Χριστοῦ· «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ».

Ἄς ἴδωμεν περὶ ποίου Σταυροῦ ὁμιλεῖ ὁ Κύριος καὶ ποῖον εἶναι τὸ νόημα καὶ τὸ δόγμα τῶν λόγων Του τούτων.

1. Ἐν πρώτοις ὁ Κύριος ὀνομάζει «σταυρὸν» τὰς θλίψεις καὶ τὰς δοκιμασίας τὰς ὁποίας εἶναι ἀνθρώπινον νὰ διέλθωμεν κατὰ τὴν παρούσαν ζωὴν. Εἶναι ἀχώριστος ὁ πόνος ἀπὸ τὴν ζωὴν μας. Ἀφότου ἐχάθη ἢ παραδεισιακὴ εὐτυχία καὶ μακαριότης καὶ «ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον» καὶ ὅλα «τὰ ὀφώνια τῆς ἁμαρτίας», καλούμεθα, ἄλλος πολὺ καὶ ἄλλος ὀλιγώτερον, νὰ πῶμεν κάποιο πικρὸν ποτήριον.

Ὅταν μία ἀσθένεια, ἐπὶ παραδείγματι, ἢ ἕνας θάνατος προσφιλοῦς προσώπου προκαλῆ ὀδύνην, ἢ ὅταν οἰομένηποτε πλήγμα, ἀτομικόν, οἰκογενειακόν, κοινωνικόν, μᾶς δημιουργῆ πόνον, καλεῖται ὁ καθένας νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν κατάστασιν σύμφωνα μὲ τὴν προτροπὴν τοῦ Κυρίου· «ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ». Σκέψου δηλαδὴ, χριστιανέ, ὅτι αὐτὸ πού σέ βρῆκε εἶναι ὁ σταυρός σου. Σκέψου ὅτι ὁ Θεὸς πού τὸ ἐπέτρεψε, σοῦ ἔδωκε νὰ βαστάσῃς ἕνα σταυρὸν, πάντως ἀσυγκρίτως μικρότερον ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἐβάστασεν Ἐκεῖνος, ὅταν «βάσταζων τὸν σταυρὸν

αὐτοῦ ἐξ ἧλθεν εἰς τὸν λεγόμενον κρανίου τόπον»! (Ἰωάν. 19,17). Σκέψου ἀκόμη ὅτι ὁ Θεὸς «παίδεύει ἐπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαθεῖν τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ» (Ἑβρ. 12,10). Ἡ θλίψις δὲν εἶναι χωρὶς σκοπὸν. Εἶναι μέσα εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ, νὰ μᾶς δοκιμάσῃ, διότι θέλει διὰ τῶν θλίψεων αὐτῶν νὰ φανῇ ἡ πίστις καὶ ἡ ὑπομονὴ μᾶς· καὶ νὰ μᾶς δώσῃ τὸν μισθὸν τῆς ὑπομονῆς καὶ τὸ βραβεῖον τὸ μέγα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ἄλλ' ἐξ Ἰσοῦ ὁ Κύριος ὀνομάζει «σταυρὸν» καὶ ὅλα ὅσα ὑφίσταται ὁ χριστιανὸς ὁ ἐμμένων εἰς τὴν γραμμὴν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἠθικῆς. Εἶπεν ὁ Κύριος διὰ τοῦ ἀποστόλου· «πάντες οἱ θέλοντες εὐσεβεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται» (Β' Τιμ. 3,12). Καὶ ὑπὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διεκηρύχθη ὅτι τὸν δίκαιον ἀνθρώπον οἱ ἄλλοι τὸν βλέπουν ὡς ἔλεγχον καὶ ἀντιδροῦν λέγοντες κατ' αὐτοῦ, «ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστί» καὶ, διὰ τοῦτο, «βαρὺς ἡμῖν ἐστί καὶ βλεπόμενος». Δὲν τὸν ἀνεχόμεθα καὶ δὲν θέλομεν νὰ τὸν βλέπωμεν. Καὶ συμβαίνει συχνά· ὅταν ἕνας ἀνθρώπος εἶναι εὐσυνειδητός, τίμιος, ἀγνός, δίκαιος, συναγτᾶ τὴν ἀντίδρασιν καὶ τὴν πολεμικὴν τῶν ἄλλων καὶ τὴν διάθεσιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Θέλουν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὴν ἠθικὴν του ἀνωτερότητα καὶ νὰ καταπατήσουν τὸ δίκαιόν του, διότι τὸν νομίζουν ἀνίσχυρον, ἐπειδὴ συνήθως δὲν ἀνταποδίδει τὰ ἴσα. Ἀλλὰ σύ, χριστιανέ, ἔστω καὶ ἂν συναγτᾶς τὴν ἀντίδρασιν, ἀκόμη καὶ ἂν ἡ κοινωνία σὲ μάχεται, γινώριζε ὅτι εἶναι «σταυρός» αὐτὸ τὸ ὁποῖον βαστάξεις. Καὶ χρέος τοῦ χριστιανοῦ εἶναι τὸ «ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ». Μὴ λιποψυχήσῃς καὶ μὴ κάνῃς ἀδαρῆς. Μὴ ρίψῃς τὴν ἀσπίδα, δηλαδὴ τὸν σταυρὸν σου. Κράτησέ τον ὑψηλά καὶ μὴ ὑποστείλῃς τὴν σημαίαν τοῦ χριστιανικοῦ καθήκοντος. Καὶ ἀκολούθει Ἐκεῖνον, ὁ Ὅποιος «ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἡμῖν ὑπολιμπάγων ὑπο-

γραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσωμεν τοῖς ἰχνεσιν αὐτοῦ».

Ἀκόμη, ὠνόμασεν ὁ Κύριος «σταυρὸν» καὶ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἁμαρτίας. Διότι ἡ ὑπερνίκησις τῆς ἁμαρτίας δὲν εἶναι εὐκολός. Καὶ ἡ κατόρθωσις τῆς ἀρετῆς ἔχει τὰς δυσκολίας τῆς. Ὅταν λοιπὸν θέλῃς νὰ καθυποτάξῃς τὰ ἐλαττώματά σου· καὶ νὰ ὑπερνικήσῃς τὴν ἁμαρτίαν· καὶ νὰ ἀπαλλάξῃς τὸν ἑαυτὸν σου ἀπὸ κάθε στίγμα καὶ ἐλάττωμα καὶ κηλίδα καὶ ἀδυναμίαν, ἀσφαλῶς θὰ χρειασθῇ νὰ ἀγωνισθῇς. Καί, κατὰ τὴν ὁρολογίαν τοῦ Κυρίου, θὰ χρειασθῇ νὰ σηκώσῃς τὸν «σταυρὸν» τοῦ ἀγῶνος τῆς ὑπερνικήσεως τοῦ κακοῦ, διὰ νὰ ἀποδειχθῇς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καὶ νικητῆς τῆς ἁμαρτίας.

2. Ἐπροσέξατε ὅμως, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, μίαν λέξιν μὲ τὴν ὁποίαν συνέδεσεν ὁ Κύριος τὸν «σταυρὸν» περὶ τοῦ ὁποίου μᾶς ὀμιλεῖ; Εἶπεν· «ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ καθένας ἔχει τὸν δικόν του σταυρὸν. Δὲν ἔχομεν ὅλοι τὸν ἴδιον σταυρὸν, τὰ ἴδια προβλήματα καὶ τὰς ἰδίας δυσκολίας· ἀλλ' ὁ κάθε ἕνας τὸν σταυρὸν του. Σὺ ἴσως ἔχεις μίαν περιπέτειαν οἰκογενειακῆς φύσεως, ἕνα πλῆγμα πού ἐτραυματίσει τὴν οἰκογενειακὴν σου υπόστασιν· καὶ ἐπάνω εἰς τὴν θλίψιν σκέπτεσαι ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς διαλύσεως. Μὴ ξεχνᾷς ὅμως ὅτι εἶναι ὁ σταυρός σου καὶ θὰ πρέπει νὰ τὸν βαστάσῃς μέχρι τέλους. Σὺ ὁ ἄλλος ἔχεις πολλὰ οἰκογενειακὰ θάρη καὶ εὐθύνες. Σηκώνεις βαρὺ φορτίον εἰς τὴν ζωὴν σου· καὶ ἐπάνω εἰς τὴς δυσκολίας σκέπτεσαι νὰ ἀθετήσῃς κάποιον καθήκον, ἴσως τὴν τεκνογονίαν καὶ τὴν ἀνάληψιν περαιτέρω εὐθυνῶν. Εἶναι ὅμως ὁ σταυρός σου, καὶ ὀφείλεις νὰ συνεχίσῃς τὸ χρέος σου. Καὶ γνώριζε ὅτι «ὁ Θεὸς οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ τῆς δυνάμεως» (Α' Κορ. 10,13). Δὲν ἀφίνει ὁ Χριστὸς νὰ σηκώσωμεν σταυρὸν βαρύτερον ἀπὸ τὰς δυνάμεις μας. Ὅποιοδήποτε θάρη καὶ ἂν σηκώνωμεν, πάντως εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὰς δυνάμεις μας. Καὶ ἂν εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὰς δυνάμεις μας, ἄς γνωρίζωμεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι βοηθός μας καί, ὅπως ἤκούσαμεν σήμερον τὸν ἀπόστολον νὰ λέγῃ, «οὐκ ἔχομεν ἀρχιερεῖα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν». Μᾶς βοηθεῖ διὰ τῆς χάριτός Του, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ. Καὶ ἀποβλέποντες εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου θὰ ἐνισχυώμεθα διὰ νὰ «αἰρώμεν τὸν σταυρὸν» μας, μὲ τὴν βεβαιότητα ὅτι Ἐκεῖνος βλέπει τὰς δυσκολίας μας καὶ ἀπλώνει τὰς χεῖρας ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ διὰ νὰ μᾶς προστατεύσῃ.

3. Ἀλλὰ καὶ ἡ πρώτη λέξις μὲ τὴν ὁποίαν ἤρχισεν

ὁ Κύριος εἶναι καὶ αὐτὴ χαρακτηριστικὴ. «Καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ». Δηλαδή ὁ κάθε ἕνας καλεῖται νὰ σηκώσῃ τὸν σταυρὸν πού τοῦ ἐδόθη. Χρειάζεται δηλαδή προσοχὴ νὰ μὴ δημιουργοῦμε ἡμεῖς τοὺς σταυρούς. Εἶναι ἀρκετὸν ὅτι ἔχει ὁ κάθε ἕνας τὸν προσωπικόν του σταυρὸν. Πέραν τούτου χρειάζεται ἐφεκτικότης διὰ νὰ μὴ μᾶς θροῦν εἰς τὴν ζωὴν καὶ ἄλλα πού δὲν εἶναι ὁ σταυρός μας· δὲν εἶναι αὐτὸς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ βαστάσωμεν, ἀλλ' εἶναι σταυρός τὸν ὁποῖον ἡμεῖς ἐδημιουργήσαμε μὲ τὴν κακὴν τακτικὴν μας.

Μὲ αὐτὰς λοιπὸν τὰς σκέψεις, ἄς αἰρώμεν τὸν σταυρὸν μας· εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν θλίψεων, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν ἀντιδράσεων, τὰς ὁποίας οἱ «δεδιωγμένοι ἐνεκεν δικαιοσύνης» συνήθως συναντοῦν, εἴτε ὑπὸ τὴν μορφήν ἀγῶνος πρὸς χριστιανικὴν ἡμῶν ἐποικοδομήν. Καὶ ἄς ἐπικαλούμεθα τὴν χάριν τοῦ Κυρίου, ἕνα ἡ δύναμις τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ εἶναι βοηθός καὶ σκεπαστής ἡμῶν πάντοτε.

5. ΣΤΑΥΡΟΣ Ἡ ΩΡΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ὁ αἱματόδρεκτος Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ προβάλλεται σήμερον εἰς προσκύνησιν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς. Δὲν τὸν ἀντικρύζομεν βεβαίως, ὅπως ἦτο, αἱματοβαμμένος καὶ μὲ τὴν τραγικότητα καὶ τὴν φρίκην τοῦ ὀργάνου τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως τοῦ πάσχοντος ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ Θεανθρώπου. Ἀλλὰ τὸν βλέπομεν ἐξωραϊσμένον καὶ περιβαλλόμενον ἀπὸ ἄνθη. Κατ' αὐτὸν δὲ τὸν τρόπον καὶ συνδυασμόν, ὁ «Σταυρὸς ἡ ωραιότης τῆς Ἐκκλησίας» θὰ μᾶς προσφέρῃ σήμερα ὠραία καὶ ἐποικοδομητικὰ διδάγματα.

1. Τὰ λουλούδια πού περιβάλλουν τὸν Σταυρὸν ἔχουν καὶ ὁμορφιά καὶ εὐωδίαν· καὶ προσδίδουν ἕνα αἴσιον τόνον χαρᾶς. Αὐτὰ δὲ τὰ τρία στοιχεῖα συνοδεύουν καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ χριστιανικοῦ ἀγῶνος, περὶ τοῦ ὁποίου μᾶς ὀμίλησε σήμερα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου· «... καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ».

—Ὁ ἀγὼν αὐτὸς εἶναι ὠραῖος καὶ εὐγενής.

Πολλὰ ἄσχημα πράγματα ὑπάρχουν γύρω μας. Πολλὲς ἄσχημιες γίνονται. Ἡ ποικιλόμορφος καὶ «εὐπερίστατος ἁμαρτία», αὐτὴ πρὸ πάντων, ἀσχημίζει τὴν προσωπικότητα καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὅλην κοινωνίαν μας. Ἀντιθέτως ἡ ἀρετὴ εἶναι ὁμορφιά καὶ στολισμός.

Ὅσοι ἔχουν ἀνεπτυγμένην τὴν αἴσθησιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὠραίου ἐνοχλοῦνται καὶ δυσφοροῦν δι' ὅσας ἀσχημιες συμβαίνουν καὶ εἶναι ἀπαράδεκτες στὰ ἠθικὰ πλαίσια καὶ τὴν ἐπιβδλημένην εὐπρέπειαν. Ὁ χριστιανικὸς τρόπος ζωῆς θὰ ἀντιτάξῃ εἰς αὐτὰς ὅτι ὠραῖον

Η ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ

(έν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ : Κατὰ Κέλσου Α-Η, Εἰς μαρτύριον προτρεπτικός, Περὶ εὐχῆς)

Τοῦ Ἀρχιμ. ΔΑΝΙΗΛ Ε. ΣΑΠΙΚΑ
θεολόγου - Ἱεροκήρυκος - Γενικοῦ Ἱατροῦ

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ σημειωθῇ ὅτι, ἐκτὸς τῆς ὁλοῦν αὐξανομένης βιβλιογραφίας, διάφορα ξένα Πατρολογικὰ Ἰνστιτούτα ἀσχολοῦνται μὲ τὴν θεολογίαν, θρησκευτικὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἐν γένει προβληματικὴν τοῦ Ὁριγένους.

Ἡ ὑφή δὲ τοῦ ὑπὸ ἔρευναν θέματος, ἦτοι τῆς μετανοίας, παραμένει πάντοτε εἰς τὸ προσκήριον τῆς ἐπικαιρότητος καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος.

Ἐνιαῦθα, βάσει τῶν ὑπαρχόντων χωρίων ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ὁριγένους, ὅ ἀναφερθῶμεν ἐν πρώτοις εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ὅρου μετανοία, κατὰ τὸν Ὁριγένην, ἀφοῦ πρότερον ἴδωμεν κατὰ ποῖον τρόπον ἐξετάζει ὁ ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπομάκρυνσιν τοῦ ἀνθρώπου, τρίτον ποῖα εἶναι τὰ

καὶ εὐγενές. Τὴν σεμνότητα· τὸ ἀνώτερον ἦθος· τὸ μεγαλεῖον τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν. Αὐτὰ τὰ ὠραῖα ἀνθη καλεῖται νὰ εἰσφέρει εἰς τὴν κοινωνίαν ὁ κάθε χριστιανὸς ποὺ κατανοεῖ ὀρθῶς τὸ «ἀ ρ ά τ ω τ ὸ ν σ τ α υ ρ ὸ ν α ὑ τ ο Ὡ». Καὶ θὰ ἔχη τὴν ἱκανοποίησιν ὅτι διεξάγει ἕνα ὠραῖον ἀγῶνα ἐξωραϊσμοῦ καὶ ἐξυψώσεως τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τῆς κοινωνίας.

2. Εἶναι ὠραῖος καὶ ἀξιοθαύμαστος ὁ χριστιανικὸς ἀγῶν. Ἄλλ' εἶναι καὶ «ε ὡ δ ἰ α Χ ρ ι σ τ ο Ὡ» ἢ κατὰ Χριστὸν ζωὴ (Β' Κορ. 2,15). Καὶ χρέος καὶ σταυρὸς τοῦ χριστιανοῦ νὰ εὐωδιάξῃ ἢ ζωὴ του καὶ τὰ ἔργα του πάντοτε. Ὅχι ὅπως εὐωδιάζουν οἱ φέροντες ἀνθη καὶ ἀρώματα· (αὐτὴ ἢ εὐωδία δὲν ἀπορρέει ἐκ τῆς προσωπικότητός των)· ἀλλ' «εὐδῖαν Χριστοῦ», τ.ἔ. εὐωδῖαν ποὺ χαρίζει ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς «ἀκολουθοῦντας» Αὐτὸν («καὶ ἀκολουθεῖτω μοι»).

Αὐτὸ σημαίνει καθαρότητα καὶ ἀγνότητα «ἐν πᾶσι». Πράξεις, ἔργα, λόγοι, σκέψεις, ἐπιθυμίαι, κίνητρα, ἐπιδιώξεις, σχέσεις... ὅλα ἄψογα καὶ ἀμεμπτα. Χωρὶς κηλίδες. Χωρὶς «σπίλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἢ ἅγια καὶ ἀμώμος» (Ἐφεσ. 5,27) ἢ ζωὴ καὶ ἢ προσωπικότητος τοῦ πιστοῦ, ὡς μέλους τῆς ἀμώμου Ἐκκλησίας — σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Τότε καὶ ἢ προσευχὴ τοῦ πιστοῦ θὰ «κατευθύνεται ὡς θυμίαμα ἐνώπιον» τοῦ Θεοῦ· ἐνῶν τὰ ἀκάθαρτα ἔργα

στάδια τῆς μετανοίας, τέταρτον ποῖαν σημασίαν ἔχουν τὰ ὑπὸ ἔρευναν χωρία ἐξ ἐπόψεως Κανονικοῦ Δικαίου, πέμπτον ποῖα ἢ ἐπίδρασις τῆς μετανοίας εἰς τὰ κανονικὰ ἀδικήματα καὶ ἔκτον ποῖα τὰ ἀποτελέσματα τῆς μετανοίας.

Θερμῶς εὐχαριστῶ τόσο τὸν ἀναθέσαντα τὴν ἐργασίαν ταύτην Καθηγητὴν κ. Κ. Μουρατίδην, ὅσον καὶ τοὺς ὁποσδήποτε συντελέσαντας διὰ τὴν ἀριωτέραν ἐμφάνισιν τῆς παρούσης.

1. Η ΕΚ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΩΡΙΓΕΝΗ). ΤΡΟΠΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΑΥΤΟΥ.

Ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον «κατ' εἰκόνα καὶ

ἄλλων γίνονται «δομὴ θανάτου εἰς θάνατον» (Β' Κορ. 2,16).

3. Θὰ πρέπει νὰ προσθέσωμεν ἀκόμη, ὅτι εἶναι καὶ χαρὰ καὶ νίκη καὶ ἀνάστασις ἢ σὺν Χριστῷ ἄριστι τοῦ σταυροῦ τοῦ χριστιανοῦ. Ὅπως ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ εἶναι νίκη (ἔχι ἦττα)· «ἕνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτέστι τὸν διάβολον» (Ἐβρ. 2,14)· καὶ ὅπως Ἐκεῖνος «ἦλθε διὰ τοῦ Σταυροῦ χαρὰ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ», ἔτσι καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ χριστιανοῦ κατὰ τῶν πειρασμῶν καὶ τῶν ἐν γένει καταστάσεων τῆς ἁμαρτίας ἐπακολουθεῖ ἢ νίκη καὶ ἢ χαρὰ. Ἡττημένος εἶναι μόνον ὁ ρίψασπις· αὐτὸς ποὺ δὲν «αἶρει» (δὲν σηκώνει) τὸν σταυρὸν τοῦ χριστιανικοῦ ἀγῶνος, δηλ. ὁ ἐγκαταλείπων τὸν ἀγῶνα καὶ τὸ καθήκον ποὺ ὀρίζει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ.

Οἱ ὑπομένοντες καὶ ἐπιμένοντες εἰς τὸν ἀγῶνα, «ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὡ π ἐ μ ε ι ν ε σ τ α υ ρ ὸ ν» (Ἐβρ. 12,2), ἔχουν τὸ φρόνημα καὶ τὴν αἴσθησιν τῆς νίκης καὶ τῆς χαρᾶς.

«Γ ε ὡ σ α σ θ ε κ α ἰ ἴ δ ε τ ε» τὴν ὠραιότητα, τὴν εὐωδῖαν, τὴν χαρὰν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Καὶ θὰ διαπιστώσετε «ὅτι χρῆστὸς ὁ Κ Ὑ ρ ι ο ς».

καθ' ὁμοίωσιν»¹. Τὸ «κατ' εἰκόνα» συνίσταται ἐκ τῆς ἀθανάτου ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Σημαίνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐδημιουργήθη ὡς προσωπικότης. Ἐπομένως πρέπει νὰ συνειδητοποιήσῃ ὅτι ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅτι δηλ. εἶναι ἀυθεντικός εἰς τὰς σχέσεις του πρὸς τὸν Θεόν.

Τὸ «κατ' εἰκόνα» ὁμῶς ἠχρειώθη. Διὰ τῆς ἁμαρτίας ἢ μακαριότης τοῦ ἀνθρώπου ἀπωλέσθη, διειρηθήσαν ὁμῶς ἐντὸς αὐτοῦ δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι, διὰ καταλλήλου χρήσεως ὑπ' αὐτοῦ, δύνανται νὰ καταστήσουν τὸν ἄνθρωπον ἰκανόν, ὅπως ἀνακτήσῃ αὐτὴν καὶ ἐπιτύχῃ οὕτω τὴν σωτηρίαν του.

Ὁ Ὁριγένης, εἰς τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν χωρία, θεωρεῖ τὸν ἁμαρτωλὸν μεταπτωτικὸν ἄνθρωπον ὡς «ἀνόητον, ἀπειθῆ, πλανώμενον, δουλεύοντα ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, διάγοντα ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ, στυγηρὸν καὶ μισῶντα ἐτέρους ἀνθρώπους»².

Οὕτως ὁ Ὁριγένης τονίζει ὅτι ἡ σωτηρία ἦλθε μόνον διὰ τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄνευ τοῦ ὁποῖου εἶναι ἀδύνατος ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου.

Ἡ σάρκωσις τοῦ Λόγου ἐγένετο ὑπερφυσικῶς τῷ τρόπῳ, διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἅμα τῇ συλλήψει τελειοποιηθεῖσα. Ἡ ἐν Χριστῷ ἀπολύτρωσις, οὐσιαστικῶς εἶναι ἡ «μεταθίβασις ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν». Ἐξ ὑποκειμένου, εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ καὶ προσοικειώσις ὑφ' ἐκάστου ἀνθρώπου τῆς διὰ τοῦ Χριστοῦ σωτηρίας. Πρὸς τοῦτο ἀπαραίτητος εἶναι ἡ ἐλευθέρωσις βούλησις καὶ ἡ συνεργασία τοῦ ἀνθρώπου, ἐπειδὴ αὕτη κλίνει πρὸς τὴν ἁμαρτίαν (CONCUPISCENTIA)³.

Ὁ ἄνθρωπος, κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα, διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἐπιβάλλεται νὰ μετανοήσῃ καὶ ἐν συνεχείᾳ νὰ δεχθῇ τὸ βάπτισμα.

Τοῦτο ὀνομάζει «λουτρὸν παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως»⁴. Ἡ «ἀνακαινίσις» τοῦ Βαπτίσματος δὲν εἶναι τι τὸ ἀόριστον καὶ ἄδηλον, ἀλλὰ «γνωρίζεται» διὰ τῆς «τῶν τρόπων ἐναλλαγῆς» καὶ «τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μετακοσμήσεως». Ὁ πιστὸς οὕτω ἀποκαθίσταται «εἰς τὴν πρώτην κτίσιν», εἰσέρχεται «ἐντὸς τοῦ θεοῦ χοροῦ», γίνεταί μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ἐνούμενος μετὰ τοῦ Χριστοῦ, «τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας».

Κατὰ τὸν Ὁριγένη, λοιπόν, ὁ ἄνθρωπος ὁ μετα-

πτωτικός, σώζεται διὰ τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως, βαπτιζόμενος εἰς τὸ ὄνομα Αὐτοῦ καὶ καθιστάμενος οὕτω ζῶν μέλος τῆς Ἐκκλησίας.

2. ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ, ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΡΙΓΕΝΗ.

Ὁ Ὁριγένης, ὡς σαφῶς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐρευνημένων χωρίων, ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ ἀναγέννησις διὰ τῆς μετανοίας δὲν προσφέρεται εἰς τὸν ἄνθρωπον μαγικῶς τῷ τρόπῳ, ἀλλ' εἶναι ἀπόρροια τῆς μυστικῆς καὶ ἀρρήτου σχέσεως τῆς χάριτος πρὸς τὴν «ἡμετέραν ἐλευθερίαν». Ὁ πεπτωκὸς ἄνθρωπος, ὁ ἐκουσίως στερηθεὶς τῆς ἀκεραιότητός του πρέπει νὰ ἐπιτελέσῃ δρόμον ἀντίστροφον, νὰ παλινδρομήσῃ ἐλευθέρως πρὸς ἀνάκτησιν τῆς κοινωνίας τῆς Θεῖας Χάριτος, διότι ὁ Θεὸς «τοὺς κακῶς θεδιωκότας καλεῖ ἐπὶ μετάνοιαν καὶ διόρθωσιν τῆς ψυχῆς αὐτῶν»⁵, «ἵνα αὐτῶν καταδήσῃ τὰ τραύματα τῷ λόγῳ καὶ ἐπιχέῃ τῇ φλεγμαινώσει ἐν κακοῖς ψυχῇ τὰ ἀπὸ τοῦ λόγου φάρμακα»⁶. Ἡ ἐλευθέρωσις ἀναχώρησις του ἐκ τοῦ «καλοῦ καὶ αἱ ἐξ αὐτῆς συνέπειαι δὲν καταργοῦνται ἀορίστως καὶ αὐτομάτως, προϋποτίθεται ἡ ἄμεσος τοῦ ἀνθρώπου πρωτοβουλία, ἡ ἐλευθέρωσις ἀλλοτριώσις τοῦ κακοῦ καὶ ἡ «ἀλλοίωσις» τῆς ἀνυπάρχοντος ζωῆς τῆς φθορᾶς εἰς οὐσίαν. Ὁ Χριστὸς «ἐπέμφθη ἰατρὸς τοῖς ἁμαρτωλοῖς... διδάσκαλος θείων μυστηρίων τοῖς ἡδὴ καθαροῖς»⁷.

Ἡ μετάνοια, κατὰ τὸν Ὁριγένη, δηλοῖ τὴν συναίσθησιν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν αὐτῷ ἁμαρτωλὴν κατάστασιν, ἡ ὁποία δέον ὅπως καταλήξῃ εἰς ἐμπρακτον ἀπόδειξιν αὐτῆς, χαρακτηριζομένη ὡς ἐπιστροφή τοῦ μετανοήσαντος εἰς τὸν Θεόν καὶ ὁμολογίαν διὰ τῆς μετανοίας.

3. ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΡΙΓΕΝΗ.

α. Συναίσθησις ἁμαρτωλότητος (ἀπαρχαί).

Ἡ προσφερομένη σωτηρία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργήσῃ σωτηριολογικὴν κατάστασιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἀξιοποιηθῶσιν αἱ ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσαι πνευματικαὶ δυνάμεις. Ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐκφρασις αὐτῶν, κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα, φανεροῦται διὰ τῆς μετανοίας⁸.

Ἡ ἐπιστροφή αὕτη ἀποτελεῖ ἀνθρωπολογικὴν προσ-

1. Γενέσεως, Α' 26.

2. Ὁριγένους κατὰ Κέλσου, Α' LXIV, 1,14,24, κατὰ Κέλσου Γ', LXIV, 14-21.

3. Ὁριγένους κατὰ Κέλσου Α', LXIV, κατὰ Κέλσου Γ', LXIX, 14-21.

4. Αὐτόθι: Α', LXIV, 22.

5. Ὁριγένους κατὰ Κέλσου Γ', LXII, 13-21.

6. Αὐτόθι, κατὰ Κέλσου Γ', LXI, 8-12.

7. Αὐτόθι: Γ', LXII, 13-21, κατὰ Κέλσου, Γ', LIX, 35-37, κατὰ Κέλσου Γ', LXI, 29-37, κατὰ Κέλσου Γ', LXI, 29-4, περὶ Βῆχης, XXVII 22-25, XXVIII, 34-39.

8. Ὁριγένους κατὰ Κέλσου Γ', LXIII, 15-19.

πάθειαν διὰ τὴν χορήγησιν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις εἶχεν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ μετανοᾷ δι' αὐτὸ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν του. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀφεσις τῶν ἁμαρτιῶν ὑφίσταται ὡς πραγματικὸν γεγονός θιούμενον, ἡ ἐπιστροφή ἀποτελεῖ κατάστασιν.

6. Ἐμπρακτος ἐκδήλωσις τῆς μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆ εἰς τὸν Θεόν, κατὰ τὸν Ὁριγένη.

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς ὑποδεικνύει εἰς τὸν μετανοοῦντα τὴν ὁδὸν τῆς ἐμπράκτου ἐκδηλώσεως τῆς μετανοίας αὐτοῦ.

Ὁ Ὁριγένης συνιστᾷ τὴν ἐκζήτησιν ἐν πίστει καὶ μετανοίᾳ τῆς Θείας Ἐνεργείας καὶ Χάριτος. Ὁ μετανοῶν μεταμορφοῦται καὶ ἐνσωματοῦται εἰς τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ βασικὴ, κατ' Ὁριγένη, προϋπόθεσις τῆς μετανοίας εἶναι ἡ σωτηριολογικὴ γνῶσις τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἴσως εἶναι γνῶσις ἀποδοχῆς, πίστεως καὶ ὑποταγῆς εἰς Αὐτόν.

Ἡ ἐπιστροφή εἰς τὸν Θεὸν λαμβάνει χώραν διὰ τῆς συντριβῆς, ἐκδηλουμένης ἐν τῇ ἐξομολογήσει κατ' ἰδίαν. «Τῶν δὲ ἐξομολογήσεων παράδειγμα ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν μου ρῦσαί με»⁹. Ὁ ἔχων τὸ δικαίωμα ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, τόσον τοῦ ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας εὐρισκομένου καὶ προσερχομένου ἐν Αὐτῇ, ὅσον καὶ τοῦ πιστοῦ ὅστις ἠμάρτησεν εἶναι ὁ ἱερεὺς.

Οὗτος ἔλαθεν ἐξουσίαν πρὸς τοῦτο¹⁰. Κατὰ τὸν Ὁριγένη ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐξομολόγησις συνδέονται μὲ τὸ βάπτισμα, διαφοροποιεῖται δὲ αὕτη, λόγῳ ἐτέρων ψυχικῶν συναισθημάτων, ἐν τῷ μὴ Χριστιανῷ καὶ τῷ πταίσαντι πιστῷ. Ὁ πιστὸς θλίβεται ἔτι μετανοῶν, διότι ἔχει συναισθημα εὐθύνης τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως¹¹.

Ὁ εἰλικρινῶς καὶ ἐνσυνειδήτως μετανοῶν λαμβάνει ἀφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν του, ὡς ὁ ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς διδάσκει, δι' ἑπτὰ τρόπων: α) τοῦ βαπτίσματος, β) τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου, γ) τῆς ἐλεημοσύνης, δ) τῆς συγγνώμης πρὸς ἐτέρους, ε) τῆς προσελκύσεως καὶ ἐτέρων ἀνθρώπων εἰς τὸν Θεόν, στ) τῆς ἀγάπης καὶ ζ) τῆς μετανοίας.

Ὁ ἕβδομος τρόπος χαρακτηρίζεται ὡς ἀφεσις «σκληρὰ καὶ δυσχερῆς» (DUTA)¹². Ὁ Χριστὸς σώζει τὸν ἄνθρωπον, διότι «εἶναι ἴλασμός περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ὅλου τοῦ κόσμου», «δρωσις εἰς ζωὴν αἰώνιον», «ἐν τῇ ἐπιδη-

μία Αὐτοῦ ἐπανορθοῖ τῷ κατὰ Χριστιανισμόν λόγῳ οὐχὶ τοὺς μὴ βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τὸν κρεῖττονα βίον καὶ ἀρέσκοντα τῷ Θεῷ ἐλομένους».

4. ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΚΑΝΟΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.

Τὰ ὡς ἄνω χωρία ἔχουν μεγίστην σημασίαν, διότι ἄπτονται ἐνὸς τῶν ἀντικειμένων τῆς ἐπιστήμης τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου, ἥτοι τῆς μετανοίας. Ὁ Ὁριγένης προβληματίζει δι' αὐτῶν τὸν ἐπιστήμονα, ὥστε νὰ διεξαγάγῃ σχετικὴν ἔρευναν πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἐννοίας καὶ ἀληθείας αὐτῶν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

5. ΠΟΙΑ Η ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑ ΚΑΝΟΝΙΚΑ ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ.

Αὕτη, ὅταν εἶναι εἰλικρινῆς καὶ ὀρθή, σώζει ἐκ τῶν κανονικῶν ἀδικημάτων τὸν πιστὸν καὶ τηρεῖ αὐτὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ σῶον καὶ ἀβλαβῆ. Ἐννοεῖται οὕτω ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῆς μετανοίας εἶναι σωτηριώδης καὶ εὐεργετικωτάτη ἐν τοῖς κανονικοῖς ἀδικήμασι.

6. ΟΦΕΛΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Ὁ Ὁριγένης γράφει, ὅτι «ὁ Θεὸς οὐδένα ἤδη ἀγαθὸν ἀπορρίπτει, ἀλλὰ οὐδένα οἰκτιζόμενον κουφίζει ἢ ἐλλεῖ... προσίεται μετανοίας χάριν ὁ Θεὸς τοὺς ἐκ μεταβολῆς κακίστου βίου»¹³.

Οὕτω «πλείονας ἔχομεν παραστήσαι τοὺς οὐκ ἀπὸ χαλεποῦ πᾶνυ βίου, ἢ περ τοὺς ἀπὸ ἐξωλεστάτων ἁμαρτημάτων ἐπιστρέφαντας»¹⁴. Αἱ ἐπιπτώσεις λοιπὸν τῆς μετανοίας εἶναι μόνον ὀφέλη πνευματικά. Ὁ ἄνθρωπος ἐπιτυγχάνει διὰ τῆς μετανοίας τὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ μεταλλαγὴν καὶ μακαριότητα.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Ὁ Ὁριγένης, τοῦ ὁποῦ τοῦ τὴν περὶ μετανοίας διδασκαλίαν καὶ τοποθέτησιν ἐξητάσαμεν, ὑπῆρξε μία τῶν μεγαλυτέρων μορφῶν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν παρεξέκλινεν τῆς ὀρθῆς διδασκαλίας, δὲν ἔπραξε τοῦτο ἐκ κακῆς προθέσεως.

Ἡ μετάνοια λυτρώνει τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐκ τῆς διαπραχθείσης ἁμαρτίας ἀσφυκτιῶν, ἐρευνᾷ ἀγωνιωδῶς τὸν τρόπον τῆς πνευματικῆς του ἀναστάσεως, πού κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα δὲν εἶναι ἕτερος, εἰ μὴ ἡ μετάνοια διὰ τῆς ἐξομολογήσεως.

9. Ὁριγένους περὶ Εὐχῆς XXXIII, 7-10.

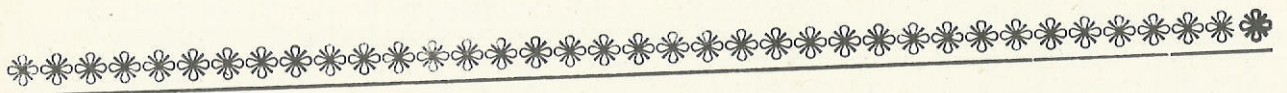
10. Ὁριγένους περὶ Εὐχῆς, XXVIII, 7-10, 11-17.

11. Ὁριγένους περὶ Εὐχῆς, XXVI, 2, κατὰ Κέλσου Γ', LXVIII, 22-27.

12. Ὁριγένους Β' Ὁμιλία εἰς Λευϊτικόν, PG, 12, 418.

13. Ὁριγένους κατὰ Κέλσου Δ', III - IV, 10-14, περὶ Εὐχῆς XXVI, 5 - XXVII, 2, 40-1-3, κατὰ Κέλσου Δ' III - IV, 10-14.

14. Ὁριγένους κατὰ Κέλσου Γ', LXXI, 4-14 κατὰ Κέλσου Γ', LXV, 21-24.

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ (†)

Του Μητροπολίτου Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως
ΘΕΟΦΙΛΟΥ

ΜΙΑ ΜΟΡΦΗ ανεπανάληπτη, στον χώρο της Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Ἔχω τὴν τόλμη νὰ πῶ πῶς δὲν ἔχομε πολλοὺς κληρικούς σὰν κι αὐτὸν σήμερα στὴν Ἐκκλησία. Ἐγὼ ἀπὸ μέρους μου, δὲν ἔχω γνωρίσει κανένα. Τέτοιον Ἐρωμένο δὲν συναντᾷ κανεὶς εὐκολὰ στὴν ζωὴ του. Τέτοιον, τόσο ἀγνό, τόσο βαρὺ, τόσο ὠραῖο, τόσο ἀφροσιωμένο στὴν Ἐκκλησία, στὴν ἀποστολή του, στὸν Θεὸ και Σωτήρα Ἰησοῦ Χριστοῦ. Νοιώθουν σήμερα πολλοὶ χριστιανοὶ πτωχοὶ χωρὶς τὴν παρουσία του, τὴν πλοῦσια και φωτεινὴ.

ΟΤΑΝ ΚΑΠΟΙΟΣ στὸ χωριὸ πεθαίνει, και ἦταν ἐνάρετος, και πλούτιζε κι ὁμόρφαινε μετὴν ἀγάπη του και μετὴν ἀρετὴ του, τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία, τὸ χωριὸ του, λένε αὐτὸ τὸ κλασικὸ: «Τὸ χωριὸ μας, ἡ ἐκκλησία μας, μετὸ πέταγμα τοῦ καλοῦ μας Λευῆτη, στὸν Οὐρανό, γίνεται αἰσθητᾶ πτωχὴ». (Σχῆμα λόγου πῶς ἡ Ἐκκλησία μας μετὸν θάνατο ἐνὸς καλοῦ κληρικοῦ πτωχαίνει. Ἐμεῖς πτωχαίνομε). Θὰ τὸ ποῦν αὐτὸ πολλοὶ γιὰ τὸν πατέρα Ἐπιφάνιο. Πὸ ἄλλωστε, ὅπως ὅλοι πιστεύομε γιὰ τὸν γέροντα, δὲν ἔχει πεθάνει, ἀλλὰ «μεταβέθηκε ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν». Στὴν οὐσία λοιπὸν αὐτὸ τὸ λέμε, γιὰτι νοιώθομε ἔμεῖς πτωχοὶ μετὸ πέταγμα του. Και δὲν τὸ λέμε γιὰ τὴν Ἐκκλησία, διότι τῆς Ἐκκλησίας κεφαλὴ και καρδιὰ εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, πὸ ποτὲ δὲν τὴν ἀφίνει νὰ πτωχεύσει.

ΙΣΧΥΕΙ ΑὐΤΟ, γιὰ τὸν καθ' ἕνα ἀπὸ μᾶς πὸ τὸν γνωρίσαμε και γευτήκαμε κάτι ἀπὸ τὴν ὁμορφιά του. Ἦταν ἕνα ἀστὲρι φωτεινὸ πὸ φώτιζε τὸ σημερινὸ σκοτάδι, και πὸν μπορεί, ποιὸς ξέρει, ἐπὶ πολὺ ἀκόμα χρόνο νὰ φωτίζει μετὴν ζωὴ πὸν ἔκαμε στὸν κόσμο αὐτό, και στὸ περιβάλλον πὸν ζοῦσε. Ἦταν ἕνα ἀστὲρι πὸν φώτιζε, μετὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ πὸν ἀκτινοβολοῦσε. Εἶχε μέσα του μιὰ μεγάλη ἀγάπη γιὰ τὸν Ἰησοῦ και γιὰ τὸν ἄνθρωπο, πὸν ξεχείλιζε ἀπὸ τὴν καρδιά

του, πὸν ἦταν μικρὴ γιὰ νὰ χωρέσει σὲ μιὰ τόσο μεγάλη ἀγάπη. Ἦταν μιὰ μεγάλη δύναμη, πὸν κυριαρχοῦσε μέσα του και γύρω του, ὅπου περνοῦσε κι ὅπου ζοῦσε.

Δὲν τολμῶ νὰ ὁμνήσω τὴν χάρη του και τὴν ὁμορφιά του. Ἄν ἔπρεπε μετὰ ἀνάλογα σὲ ὁμορφιά και ἄρωμα και πλῆθος, λουλούδια, νὰ ἐκφραστῆ ἀπὸ κάποιον ἡ ὁμορφιά του, δὲν θὰ φτάναν ὅλα τὰ ὠραιότερα λουλούδια τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, πὸν καλλιέργησε τίς ἀρετὲς σὰν ἄνθωνα γονατιστὸς τόσα χρόνια. Ἀλλὰ και σὲ πολλές περιοχὲς τῆς Ἀθήνας, και πολλές αὐλὲς χριστιανῶν δρίσκομε ἀνθισμένες μετὴν προσευχὴ του. Και τὰ πὸν μυρωμένα. Θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν ἀνθισμένοι και ὅλοι οἱ δρόμοι πὸν πέρασε, κι ὅλες οἱ ἐκκλησίες, και πολλά σπίτια πὸν καλλιέργησε μετὸ πετραχῆλι του, και μετὸ γονατισμὰ του. «Κυρίε μου, αὐτὴ τὴν Χάρη του, αὐτὴ τὴν πίστη του, αὐτὴ τὴν ἀγάπη του, κάνε νὰ τὴν πάρουν ὅλα τὰ παιδιὰ του. Κι ἐγὼ θέλω Κύριε μου, ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ὁμορφιά του. Ἀμήν».

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Καθηγ. Ἰ. Μ. Φουντούλη

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ,

Κυκλοφόρησε και ὁ Β' τόμος — ἔκδοσις Γ'

Βιβλίον - θησαυρός, πρωτίτως γιὰ τοὺς κληρικούς και γενικότερα γιὰ κάθε ὀρθόδοξο πὸν ἐνδιαφέρεται νὰ μάθει τὸ «τί» και «πῶς» στὶς λεπτομέρειες τῶν Ἀκολουθιῶν πὸν τελοῦνται καθὼς και σ' ἄλλα θέματα θ. Λατρείας.

Ἀπευθύνεσθε: Βιβλιοπωλεῖο ὁδ. Δραγατσάνου 2 — Πλατ. Κλαυθμῶνος.

Γράψατε: Ἰασιῶν 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ. 7228.008.

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ

Ἐπὶ τῇ ἀφίξει εἰς Θεσσαλονίκην τῆς εἰκόνης τῆς Παναγίας Σουμελᾶ
καὶ τοῦ συνεορτασμοῦ αὐτῆς μετὰ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου(*)

Τοῦ Μ. Ἀρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΚΑΛΠΑΚΙΔΗ
Πρωτοσυγκέλλου Ἱ. Μητρ. Θεσσαλονίκης

*«Τοῦτο γὰρ καὶ ἦδὸν καὶ εὐχαρι καὶ ἱερὸν
ἔστι θέαμα, ἀστέρα πυρόεντα σελήνην, παμ-
φαῖ συστηρίζοντα».*

Ἦτο παλαιὰ συνήθεια, Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα, Σεβασμιώτατε, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, νὰ συνεορτάζουσι οἱ Θεσσαλονικεῖς τὸν Μεγαλομάρτυρα Δημήτριον καὶ τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς μνήμης τοῦ Πολιοῦχου των. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἱερὰ λιτανεῖα, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν Παναγίαν τῆς Καταφυγῆς, ἐστάθμευε εἰς τὴν Ἀχειροποιήτον, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἁγίου.

Αὐτὸ τὸ ἀρχαῖον ἔθος, τὸ ὁποῖον διεκόπη ἐπὶ μακρόν, ἐπανέφερε εἰς τὰς ἡμέρας μας ὁ Παναγιώτατος Ποιμενάρχης μας κ. Παντελεήμων ὁ Β' καὶ ἤδη, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, συνεορτάζομεν τὸν Πολιοῦχον μας μετὰ τῆς Θεοτόκου, μετὰ τὴν ἔλευσιν εἰς τὴν πόλιν μας κάποιας θαυματουργοῦ εἰκόνης της, τὴν ὁποῖαν προσκαλοῦμε ἀπὸ τὰς Ἱερὰς Μονὰς, ὅπως ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν Παναγίαν τοῦ ἁγιασμένου Πόντου, τὴν Παναγίαν Σουμελᾶ.

Πολλάκις ἀνεφέρθησαν οἱ λόγοι συνεορτασμοῦ ἀπὸ αὐτὸ τὸ βῆμα. Ἐπιτρέψατέ μου, ὅμως, συνοπτικὰ νὰ σᾶς τοὺς ὑπενθυμίσω. Καὶ προβαίνω εἰς τὴν ὑπενθύμισιν αὐτὴν διὰ δύο λόγους. Ἄφ' ἑνὸς μὲν διότι τὸ ἔτος αὐτὸ ὁ Παναγιώτατος τὸ ἔχει ἀφιερῶσει εἰς τὴν Παναγίαν μας καὶ ἐπομένως ὑποχρεούμεθα εἰς αὐτὴν πρῶτον νὰ ἀναφερῶμεθα. Ἄφ' ἑτέρου, διότι ἔχομεν ἐνώπιόν μας ἐφέτος ἀκουμπισμένην τὴν καρδίαν τοῦ Πόντου, τὴν παρηγορίαν καὶ ἐλπίδα τοῦ ξερριζωμένου ποντιακοῦ λαοῦ, τὴν Παναγίαν Σουμελᾶ, ἔργον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ. Καὶ ὅταν, ἀγαπητοί μου, εἰς αὐτὸν τὸν μαρτυρικὸν χώρον κτυπᾶ ἡ καρδιά τῆς Θεσσαλονίκης, ὁ Μεγαλομάρτυς Δημήτριος, καὶ ἡ καρδιά τοῦ Πόντου, ἡ Παναγία Σουμελᾶ, κινεῖται κανεὶς αὐθορμήτως πρὸς ἔπαινον καὶ ἀναφοράν.

Κατὰ τὸν 14ον, λοιπόν, αἰῶνα, ὁ Νομοφύλαξ καὶ Κριτὴς τῆς Θεσσαλονίκης Κωνσταντῖνος Ἀρμενόπου-

λος ὁμιλῶν εἰς τὴν Ἀχειροποιήτον, κατὰ τὴν προεόρτιον ἑορτὴν τοῦ Μεγαλομάρτυρος Ἁγίου Δημητρίου, ἐξέθεσε τοὺς λόγους συνεορτασμοῦ καὶ συμμίξεως τῶν θεομητορικῶν καὶ μαρτυρικῶν ὕμνων καὶ λόγων.

Μὴ θεωρηθῆ, παρακαλεῖ ὁ Ἀρμενόπουλος, πατέρες καὶ ἀδελφοί, ἀπειροκαλία, δηλαδὴ θάναυσο καὶ ἀκαλαίσθητο τὸ ἐγγχείρημά μου νὰ ὁμιλήσω διὰ τὴν Παναγίαν καὶ τὸν Μάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Δημήτριον. Διότι δὲν προτίθεται νὰ παραβάλω, νὰ συγκρίνω τὴν Θεομήτορα μετὰ τὸν θεῖον Μάρτυρα, ἀλλὰ νὰ διηγηθῶ διὰ τὸν καθένα ὅσα τυγχάνει νὰ διαθέτῃ, ὅπως ἀκριβῶς θὰ διηγουμένη τὰς χάριτας καὶ τὰ πλεονεκτήματα ἀρίστης Δεσποίνης καὶ τοῦ γενναίου στρατηγοῦ της. Διότι τὴν ὑπερτέραν, τὴν ὑψηλότεραν καὶ κορυφαίαν τῶν ὑπερκοσμίων ταγμάτων, τὴν θεῖαν παστάδα καὶ σκηνὴν, τὸν θεῖον θρόνον καὶ θάλαμον μετὰ ποῖον θὰ ἤμποροῦσα νὰ συγκρίνω;

Ὅστόσο, καθὼς ἀντικρύζει κανεὶς τὸν πυρόεντα ἀστέρα, τὸν Δημήτριον, ἰστάμενον παρὰ τῇ παμφαῖ σελήνῃ, καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ μαρμαροῦ νὰ συναμειγνύηται μετὰ τῆς φαιδρότητος τοῦ πολυτίμου λίθου, τὴν Παναγίαν, κινεῖται εἰς τὴν σύγκρισιν καὶ παραβολὴν, μᾶλλον προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὄντως καὶ ἀξίως ὁ γενναῖος στρατηγὸς παρίσταται τῇ ἀρίστῃ δεσποίνῃ.

Ἡ Θεοτόκος ἐν τοῖς ἐγκάτοις της συνέλαβεν καὶ ἔδωκεν σάρκα εἰς τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν διήκνησε ὡς νήπιον, μέχρι νὰ φθάσῃ εἰς ἡλικίαν. Καὶ ὁ Ἅγιος Δημήτριος συνέλαβε εἰς τὴν ψυχὴν του τὸν Λόγον καί, ὄρμιος πλέον εἰς ἡλικίαν, τὸν προσέφερεν πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν.

Ἡ Θεοτόκος ὑπηρέτησεν τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ἐμμέσως, προσφέρουσα εἰς τὸν κόσμον τὸν Σωτῆρα Χριστόν. Καὶ ὁ Ἅγιος Δημήτριος πιστεύσας εἰς τὸν Σωτῆρα, δι' Αὐτοῦ τὴν σωτηρίαν ἐπηγγέλλετο.

Ἦτο ἡ Θεοτόκος πάγκαλος εἰς τὴν ὄψιν, φαινὴ λαμπράς, ὠραιότερα καὶ καθαροτέρα τῶν οὐρανῶν, ὡς ἥλιος ἄλλος εἰς τὸν κόσμον φανεῖσα. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος, κατὰ τὴν ὁμολογίαν πάντων καὶ δὴ τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἦτο «νεανίας ἀπαλός, εὖ μάλα

* Ἐξεφωνήθη εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης τὴν Δευτέραν 23 Ὀκτωβρίου 1989, κατὰ τὴν προεόρτιον ἑσπερινὴν ἀκολουθίαν.

Η ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΝ*

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΠΑΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΤΟΥ

2. Η ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ

Ἡ ὅλη Σύνοψις, ὡς διειροφώθη καὶ ἐπεκράτησεν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολὴν καὶ κυρίως εἰς τὸν Ἑλλαδικὸν χώρον, μετὰ διαφόρους κατὰ τόπους μικρὰς παραλλαγὰς, καὶ εἰς γενικὸν πλαίσιον, ἔχει ὡς ἑξῆς:

α) Τὸ Θεῖον Βρέφος εἰκονίζεται εἰς τὸ μέσον καὶ εἰς τὴν πλέον κεντρικὴν θέσιν.

β) Ἡ Θεομήτωρ εἰκονίζεται ἑλαφρῶς ἔμπροσθεν τούτου, ἄλλοτε μὲν δεξιὰ καὶ ἄλλοτε ἀριστερά. Ποικιλ-

λαι δὲ κατὰ τόπους ἢ θέσις τῆς Παναγίας. Ἡ πλέον συνήθης εἶναι ἀριστερὰ τοῦ Θείου Βρέφους.

γ) Ὁ Μέγας Ἀστὴρ, ὁ ὀδηγῆσας τοὺς Μάγους ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν, λαμπρύνει τὴν ὅλην παράστασιν. Ἀρχεται ἀπὸ τὸν ἄνω τῆς συνθέσεως εἰκονιζόμενον ἕναστρον οὐρανὸν καὶ καταλήγει εἰς τὸ Θεῖον Βρέφος. Πληροῦ δὲ τὴν εἰκόνα μετὰ «Φῶς ἱλαρόν».

δ) Κάτω καὶ δεξιὰ εἰκονίζεται ἡ σκηνὴ τοῦ λουτροῦ τοῦ νεογεννήτου Σωτῆρος Χριστοῦ. Δύο γυναῖκες, ἢ μὲν πρεσβυτίς, ἔχουσα εἰς τὴν ἀγκάλῃν γυμνὸν τὸ Θεῖον Βρέφος, ἢ δὲ νεαρά, χέουσα ὕδωρ διὰ πηλίνου

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 333 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 τεύχους.

καλὸς ἰδεῖν», ἦτο πανέμορφος ὑπὲρ πάντας τοὺς συνομηλικιότητας του, εὐπρεπέστατος εἰς τὴν ὄψιν, φωσφόρος μετὰ τῶν ἄλλων ἀστέρων, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον.

Ἄλλὰ αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μᾶς προκαλεῖ τὴν ἐκπληξιν καὶ τέρψιν συγχρόνως εἰς τὴν Παναγίαν καὶ τὸν Μάρτυρα εἶναι ἡ παρθενία των. Δὲν ἐμόλυνεν τὴν σκέψιν ἢ τὴν καρδίαν τῆς ἀγνῆς κόρης τῆς Ναζαρετ μίτη λογισμὸς κακίας, ἀλλὰ —κατὰ τὸν Ἅγιον Νικόλαον Καβάσιλα— ὅλη τῆς ἡ ζωὴ ἦτο μία προετοιμασία τοῦ νυμφικιοῦ θαλάμου, διὰ νὰ ὑποδεχθῇ τὸν Νυμφίον. Δὲν ἔδωκε εὐκρινος τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐδὲ νυσταγμὸν τοῖς βλεφάροις» αὐτῆς ἕως τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποίαν προσέφερε τὸν ἑαυτὸν τῆς σήνωμα καὶ τύπον ἀντάξιον τοῦ Θεοῦ. Ἦτο καθαροτέρα λαμπρόδων ἡλιακῶν ἢ Παρθένος Μαρία. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν παρθενικὴν μήτραν κατώκησεν ὁ πανακέρατος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ καθὼς τὰ μάτια μας τυφλώνονται ἀπὸ τὸ διαπεραστικὸν καὶ ἐκτυφλωτικὸν φῶς τῆς Παρθένου, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ νοιώθωμεν ἐντόνως καὶ τὰς λαμπρὰς ἀκτίνας τῆς παρθενίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Δὲν ὤδευσεν ποτὲ εἰς τὸν νοῦν τοῦ Δημητρίου, ἀναφέρει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς, λογισμὸς ἢ πρᾶξις μὴ θεάρεστος. Διετήρησε τὴν καθαρότητα καὶ τὴν παρθενίαν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ὥστε ἐφάμιλλος νὰ εἶναι τῶν ἀγγέλων. Καὶ ὡς ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον ἐδέχθη τὰς ἀστραπτούσας ἀκτίνας τοῦ θείου φωτός καὶ τὰς διεσκόρπισεν εἰς τὸν κόσμον. Ὅσιος, παρθένος, παναγνος μαθητῆς καὶ οἰκειὸς τοῦ Θεοῦ ἦτο ὁ Μάρτυς.

Αὗται αἱ δύο παρθενικαὶ μορφαί, καθὼς ἠνώθησαν σήμερον, λάμπουν ὡς ἥλιος εἰς τὸ σκότος τῆς ἀνηθικότητος καὶ ἀκολασίας τῆς ἐποχῆς μας καὶ ἀποτελοῦν τὸν μεγαλύτερον ἔλεγχον τῆς ἁμαρτίας, τὸ ἔλκυστικότερον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς καὶ ἀγνότητος, τὸ τεῖχος τῆς μοναχικῆς πολιτείας.

Καθὼς, Παναγιώτατε, ἔχομεν ἐνώπιόν μας ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν Παναγίαν Μητέρα τοῦ Θεοῦ, νὰ ἱκετεύῃ ὑπὲρ ἡμῶν ἑναγωνίως, καὶ τὸν ἀριστερὰ τοῦ Χριστοῦ Δημήτριον, παριστάμενον ὀπλοφόρον, λογχοφόρον καὶ φασγανοφόρον καὶ ἔτοιμον εἰς ἄμυναν, νὰ ἀναμένη τὴν δικαίαν ἐντολὴν ἀπὸ τὴν Θεομητερικὴν ἱκεσίαν, τί ἄλλο παρὰ μὲ ἐλπίδα καὶ θάρρος θὰ πρέπει νὰ ὀπλισθῶμεν ἐμεῖς οἱ Θεσσαλονικεῖς; Διότι, ὅταν ἡ μήτηρ τοῦ Θεοῦ ἐκλιπαρεῖ, ἱκετεύει καὶ ὁ γενναῖος καὶ θεῖος ὀπλίτης, ἔνοπλος ἐνώπιόν της καὶ εἰς ἐπιφυλακὴν, δέχεται καὶ ἐκτελεῖ τὰς ἐντολὰς τῆς ἀρίστης Δεσποίνης πρὸς χάριν ἡμῶν, τότε τί τὸ ἐκπληκτικότερον καὶ περισσότερον ἐλπιδοφόρον;

Διὰ ποίους, λοιπόν, ἄλλους ἢ μήτηρ τοῦ Θεοῦ παρακαλεῖ ἑναγωνίως καὶ ὁ χριστομίμητος ἀθλητῆς Δημήτριος ἐκτελεῖ;

Ὅντως, ἀγαπητοί μου, τὸ θέαμα τῶν δύο συνεορταζόντων, τῆς Παναγίας Παρθένου καὶ τοῦ Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, ἡδὺ καὶ εὐχάριστον καὶ ἱερὸν εἶναι καὶ ἐλπιδοφόρον.

Διὰ τοῦτο ἕμνοι, ἱκεσίαι καὶ δόξα πρέπειν εἰς τὸν δωρεοδότην πάντων Θεόν, εἰς τοὺς συνεορταζομένους, Παναγίαν καὶ Ἅγιον Δημήτριον, καὶ εὐχαριστίαι εἰς τὸν Παναγιώτατον Ποιμενάρχην μας, τῇ ἐμπνεύσει τοῦ ὁποίου τοιαύτας δωρεὰς καρπούμεθα σήμερον.

δοχείου εις τὴν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν κειμένην λεκάνην.

ε) Εἰς τὸ ἄλλον ἄκρον, κάτω ἀριστερά, εἰκονίζεται ὁ Ἰωσήφ, σκεπτικός καὶ καθήμενος ἐπὶ λίθου, στηρίζων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς μιᾶς αὐτοῦ παλάμης.

στ) Ἄνω ἀριστερά εἰκονίζεται πλήθος ἀγγέλων, ὑμνούντων τὸν Θεόν, «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ...», κατὰ τὴν ἀκριβῆ εὐαγγελικὴν δέσιν.

ζ) Ἄνω δεξιὰ εἰκονίζονται οἱ ποιμένες μετὰ τὰ ποιμνία των. Καὶ ἄνω αὐτῶν ὁ εὐαγγελιζόμενος αὐτοῖς Ἄγγελος, «ἐτέθη ὑμῖν σήμερον Σωτήρ...».

η) Εἰς τὸ μέσον καὶ ἀριστερά εἰκονίζονται οἱ ἐξ ἀνατολῶν ἐρχόμενοι Μάγοι μετὰ τὰ δῶρα των, «χρυσὸν καὶ λίθον καὶ σμύρναν». Οἱ Μάγοι δὲν ἀπεικονίζονται πάντοτε εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς Γεννήσεως. Πλείονα θ' ἀναφέρωμεν εἰς τὸ οἰκεῖον κεφάλαιον.

θ) Εἰς τὸ κέντρον τῆς παραστάσεως καὶ εἰς σχῆμα τριγώνου, εἰκονίζεται τὸ Σπήλαιον, ἔχον βραχώδη τὴν ὄψιν. Εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ, καὶ εἰς σκοτεινὸν φόντον, εἰκονίζεται ἡ φάτνη.

ι) Ἐκ τοῦ φόντου τῆς φάτνης προβάλλουν αἱ κεφαλαὶ δύο ζώων. Εἶναι ὁ βοῦς καὶ ἡ ὄνος. Εἶναι αὐτά, πιθανῶς καὶ ἄλλα, τὰ ζῶα τοῦ σταύλου τοῦ Σπηλαίου, κ α ι

ια) Τέλος, ὑπεράνω ὅλης τῆς συνθέσεως εἰκονίζεται ὁ ἕναστρος οὐρανός, σκέπων μεγαλοπρεπῶς καὶ μετὰ κατάνυξιν τὸ ιστορούμενον Μυστήριον τῆς Γεννήσεως.

Τὸ ὡς ἄνω γενικὸν διάγραμμα διεμορφώθη κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους καὶ ἐπεκράτησεν «κυρίως ἀπὸ τοῦ 10ου αἰῶνος»⁴ καὶ ἐντεῦθεν. Ἀπὸ τοὺς χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως δέχεται ἐπιδράσεις ἐκ τῆς Δύσεως καὶ στοιχεῖά τινα καινοφανῆ, κυρίως ἀσθενῆ. Ἀλλὰ δὲν ἠλλοιώθη ἢ ὡς ἄνω περιγραφομένη παράστασις, καίτοι εἰς διαφόρους, ἐλαχίστας, περιπτώσεις, παρουσιάζονται εἰς τὸν Ἑλλαδικὸν χῶρον ἀποκλίσεις τινές, ὡς θ' ἀναφέρωμεν κατωτέρω εἰς τὰ οἰκεία κεφάλαια. Ἡ Βυζαντινὴ παράστασις τῆς Γεννήσεως ἐπεκράτησεν ἀνέτως εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὴν Δύσιν ἕως τὴν Ἀναγέννησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΝΑΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

Α'. ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΒΡΕΦΟΣ

Εἰς τὸ μέσον τῆς ὅλης παραστάσεως κεντρικὴν θέσιν κατέχει τὸ Θεῖον Βρέφος. Καὶ τοῦτο εἶναι φυσικόν. Ὁ γεννηθεὶς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἑορτα-

ζομένη Θεῖα Μορφή, ἣν ἐξυμνεῖ μετὰ τὸν ἰδικόν της τρόπον ἡ Ἀγιογραφία.

Ἡ παράστασις ἀκολουθεῖ πιστῶς τὴν σχετικὴν εὐαγγελικὴν διήγησιν⁵, καὶ ὡς πρὸς τὰ κύρια καὶ ὡς πρὸς τὰ δευτερεύοντα στοιχεῖα. Ὡς πρὸς τὸ Θεῖον Βρέφος, ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἀναφέρει, «... ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ...». Καὶ ὁ Ἄγγελος ἀναγγέλλει εἰς τοὺς ἀγραυλοῦντας ποιμένας, ὅτι «εὐρήσατε θρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν φάτνῃ». Οὕτω ὁ Κύριος εἰκονίζεται ὡς «ἐσπαργανωμένον θρέφος», συμφώνως μετὰ τὴν ἀκριβῆ περιγραφὴν τῶν Εὐαγγελίων.

Ἀπὸ τὴν πρωτοχριστιανικὴν ἐποχὴν ἐπικρατεῖ εἰς τὴν παράστασιν τῆς Γεννήσεως ἡ ἐν λόγῳ ἀπεικόνισις τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ εἰς τὴν Δύσιν. Ἀπὸ τοὺς χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ ἐντεῦθεν ἡ Δύσις διεμόρφωσεν ἰδικόν της τύπον, ἀπεικονίζουσα, οὐχὶ «ἐσπαργανωμένον», ἀλλὰ γυμνὸν τὸ Θεῖον Βρέφος. Ἐγκαταλείπει δηλ. τὴν παραδοθεῖσαν εἰκόνα. Συγχρόνως δὲ καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα ἀποπνευματοῦνται καὶ ὅλα γενικῶς τὰ πρόσωπα τῆς συνθέσεως λαμβάνουν τὴν γνωστὴν ἀναγεννησιακὴν μορφήν, προσαρμολομένης τῆς εἰκόνης εἰς τὴν περὶ αὐτῶν (τῶν εἰκόνων) ἀντίληψιν καὶ θεωρίαν τῶν Δυτικῶν, καθ' ἣν αἱ εἰκόναί ἔχουν διακοσμητικὸν χαρακτήρα ἐν τῷ Ναῷ. Στοιχεῖα τῆς δυτικῆς ταύτης τεχνοτροπίας ἐπέδραμον καὶ ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀγιογραφίας, ὡς π.χ. ἡ Γέννησις τοῦ Ἡλ. Μόσχου, τοῦ 1658⁶, ὅπου ἀπεικονίζεται γυμνὸν τὸ Θεῖον Βρέφος κατὰ τὴν ἀναγεννησιακὴν τεχνοτροπίαν, κ.ἄ. Ἄλλ' ἤδη εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἡ διαμορφωθείσα Βυζαντινὴ Τέχνη ἦτο πλέον ἰσχυρὰ καὶ δὲν ἐπεκράτησεν τὰ ξενόφερτα στοιχεῖα. Παρετηρήθησαν μόνον ὀλίγα περιπτώσεις, κυρίως κατὰ τὴν μεταβυζαντινὴν ἐποχὴν, μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς ὁποίας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἡ Βυζαντινὴ Παράδοσις.

Τὸ Θεῖον Βρέφος περιβάλλει εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ φωτεινὸς κύκλος, ὡς παριστᾷ ἡ Χριστιανικὴ καθ' ὅλου Ἀγιογραφία δι' ὅλα τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα τῶν Ἁγίων. «Ὁ Ἰησοῦς, κείμενος πάντοτε πλαγίως τῆς μητρὸς του, ἄλλοτε εἰκονίζεται προσδέπων αὐτὴν καὶ ἄλλοτε κοιμώμενος ἐν θρεφικῇ μακαριότητι»⁷.

Οὔτε ἡ Θεοτόκος, οὔτε ἄλλο πρόσωπον, οὔτε Ἄγγελός τις ἄπτεται τὸ «παιδίον», κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ μόνον, ξεχωρίζον αἰσθητῶς ἀπὸ ὅλα τὰ λοιπὰ πρόσωπα τῆς συνθέσεως. Ἡ Βυζαντινὴ Ἀγιογραφία εἶναι τέχνη

4. Κωνσταντίνου Καλοκέρη, «Ἡ ΓΕΝΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ Εἰς τὴν ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΝ ΤΕΧΝΗΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ», Ἀθήναι 1956, σελ. 22.

5. α) Ματθ. Β', 1-12 καὶ β) Λουκ. Β', 1-20.

6. Α. Ευγγουλόπουλου, ἔκδ. Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας, Ἀθήναι 1951, σελ. 11.

7. Κων. Καλοκέρη, ἔ.δ. σελ. 24.

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΤΟΥ Π. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΛΩΡΟΦΣΚΥ

Του Μοναχου ΜΩ·Υ·ΣΕΩΣ 'Αγιορείτου

Ὁ π. Γ. Φλωρόφσκυ τὸν κομμουνισμό θεωροῦσε κι αὐτὸς «ὡς κρίση τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ». Τὸν Δυτικὸ μυστικισμό τὸν ἀναγνώριζε ὡς «στενὰ συνδεδεμένο μετὰ τὸν ὀρθολογισμό». Τῇ Δυτικῇ φιλοσοφίᾳ γενικῶς τῇ θεωρεῖ νὰ πάσχει ἀπὸ ἓνα «έσωτερικὸ σκουληκοφάγωμα». Ἀκόμη καὶ τὸν Ἰουδαϊσμό τὸν ἐξισώνει μετὰ τὸν ὀρθολογισμό, ποὺ «συγγενεῖ μετὰ τὸ ἀντίστοιχο δικανικὸ πνεῦμα τοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ». Ἀφοῦ καὶ οἱ Δυτικοὶ μυστικοὶ στρέφονται περισσότερο στὸν Θεὸ τῆς Π. Διαθήκης. Τὰ δύο μεγάλα ἁμαρτήματα τοῦ Μ. Πέτρου, λέγει, ἦταν «τὸ σχίσμα τῆς Ρωσικῆς κοινωνίας, ποὺ ἄρχισε μετὰ τὸν ἐξευρωπαϊσμό τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας, καὶ τὴν ἀποξένωσή της ἀπὸ τὴς Ὀρθόδοξες μάζες, καὶ ἡ παράληλη καθυπόταξη τῆς Ὀρθοδοξίας στὴν πολιτικὴ». Ἐπίσης ὁ π. Γ. Φ. «δὲν ἦταν λιγότερο ἀντίθετος στὴν

ἀηδία τοῦ ἄκρατου λαϊκισμοῦ τῶν Λαϊκιστῶν ἀπ' ὅ,τι σ' αὐτὴν τοῦ Σλαβόφιλου ἔθνικισμοῦ». Ὁ ἐλεύθερος καὶ δίκαιος καὶ ἀληθινὸς π. Γ. Φ. θεωροῦσε πῶς ἀφ' ἑαυτοῦ Μαρξιστικὸς οὐτοπισμὸς συνέθλιβε τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια ἤδη περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἡ «οὐτοπία» τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ρωσίας τῆς Ἁγίας Πετρούπολης». Οἱ παραπάνω σκέψεις θὰ πρέπει νὰ μελετηθοῦν ἀπ' ὅλους τοὺς Νεοέλληνες, σὲ ὅποιο ἰδεολογικὸ χῶρο κι ἂν βρίσκονται.

Γιὰ τὸν π. Γ. Φ. «ἐνδειξὴ τῆς ἐλευθερίας στὴν ἱστορία ἦταν τὸ ἄσκητικὸ κατόρθωμα». Μέγας στόχος καὶ κατάκτησή του ἡ ἐπίτευξη τῆς ἀπιστροφῆς στοὺς Πατέρες». Τὸ μεγαλύτερο βάρος τῆς σπουδῆς καὶ τῆς διδασχῆς του τὸ ἔδινε πάντοτε στὴν Ἁγία Γραφή καὶ τοὺς Πατέρες. Καρπὸς τοῦ μόχθου του ἦταν ἡ ἐκδοσὴ πολυτίμων πονημάτων στὰ ὁποῖα ἀπαντάζεται αὐτὸ ποὺ ὀνομάσθηκε «νεοπατερικὴ σύνθεση». Πίστευε ὅτι αὐτὸ ποὺ διαφύλαξε τὴν ὀ-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 327 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 τεύχους

πνευματικῆ, λειτουργικῆ, θεία, ὑπερκόσμια καὶ δημιουργήσαν μοναδικὰ καὶ σοβαρὰ συνθέσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἀπλῶς διακοσμητικὸν χαρακτήρα, ὡς εἰς τὴν Δύσιν, ἀλλ' ὑπηρετοῦν ἐκκλησιολογικῶς τὸ ὅλον μυστήριον καὶ «τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας». Ἡ διαχωριστικὴ αὕτη θέσις τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ πρόσωπα, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν Θεοτόκον, ἐνθυμίζει τὸ λόγιον τοῦ ἰδίου τοῦ Κυρίου εἰς τὸν ἐν Κανᾷ γάμον, «τί ἐμοὶ καὶ σὺ γυναι;»⁸. Εἰς τὸ μυστήριον τῆς Θείας Οἰκονομίας διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κόσμον πλεῖστα πρόσωπα ἐπελέγησαν νὰ διακονήσουν τοῦτο: Προφῆται, ὁ Ἁγίος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος καὶ Βαπτιστής, ὁ Ἰωσήφ, ἡ Θεοτόκος κ.ἄ. Ἡ Θεοτόκος, ὡς Μήτηρ τοῦ Θεοῦ, κατέχει μὲν κορυφαίαν θέσιν εἰς τὸ ὅλον μυστήριον, ἀλλὰ δὲν προορίζεται οὔτε διὰ τὸν «Σταυρόν», οὔτε διὰ τὴν «Ἀνάστασιν». Ἡ Θεομήτωρ γνωρίζει τὸν προορισμὸν της, δι' αὐτὸ καὶ εἰς τὸν Ἁγγελον Γαβριὴλ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ λέγει: «Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου, γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρῆμά σου»⁹. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Αὐτρωτὴς καὶ ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου. Καὶ τοῦτο διαφαίνεται σαφέστατα εἰς τὴν Παράστασιν.

Ὁ Κύριος εἶναι εἰς τὸ μέσον καὶ μόνος.

Εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Πρωτάτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους,

14ος αἰών, ἡ Θεοτόκος κύπτει ἐλαφρῶς καὶ ἀσπάζεται τὸ Θεῖον Βρέφος. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἡ σκιηὴ δὲν ἀφίσταται τῆς λειτουργικότητος καὶ σοβαρότητος, ἣν διασφαλίζει ἡ Βυζαντινὴ Ἁγιογραφία. Πιθανῶς δὲ ὁ ἀσπάζεται νὰ ἔχη καὶ συμβολικὸν χαρακτήρα. Διὰ τῆς Θεοτόκου ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος δέχεται προσκυνηματικῶς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐξ Αὐτοῦ ρέουσαν σωτηρίαν. «Νεκροὶ διὰ σοῦ ζωοποιοῦνται, ζωὴν γὰρ τὴν ἐνυπόστατον ἐκύησας»¹⁰. Διὰ τῆς Θεομήτορος ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κύπτουν, ἀσπάζονται καὶ δέχονται ὡς Σωτῆρα καὶ Αὐτρωτὴν τῶν τὸν ἐκ τῆς Θεοτόκου Γεννηθέντα Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ συμβολισμὸς τῆς Θεομήτορος, ἀσπάζομένης τὸ Θεῖον Βρέφος, εἶναι ἐμφανὴς εἰς τὴν Παράστασιν, καὶ δηλοῖ μᾶλλον ἔκφρασιν ὄλων τῶν ἀνθρώπων.

Τέλος, ἡ θέσις τοῦ Θεοῦ Βρέφους νὰ κεῖται ἐντὸς σκοτεινοῦ σπηλαίου ἐπηρεάσθη ἀπὸ τὸ ἀπόκρυφον Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου, ποὺ ἀναφέρει, ὅτι «καὶ εὔρε (ὁ Ἰωσήφ) σπήλαιον καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν (τὴν Θεοτόκον)». Ἐνθ' αἱ σχετικαὶ διηγήσεις τῶν Εὐαγγελίων δὲν ἀναφέρουν σπήλαιον, εἰμὴ μόνον φάτην καὶ οἰκίαν.

Τὸ Σπήλαιον εὐρίσκουμεν τόσον εἰς τὰς συνθέσεις τῆς Γεννήσεως, ὅσον καὶ εἰς τὴν ὑμολογίαν τῆς Ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Πλεῖστον περὶ τούτου θὰ ἀναφέρωμεν εἰς τὴν οἰκίαν παράγραφον.

8. Ἰωάν. Β', 3.
9. Λουκ. Α', 38.

10. Ἀκαθίστου Ἕμνου, ὁ Κανὼν.

θόδοξη ευσέβεια στην ταλαίπωρη πατρίδα του ήταν ή κατάνυξη, ή προσευχή και ή άσκηση, με τὰ ὁποῖα διαφυλάσσονταν ἄριστα ή ἀρχαία παράδοση τῶν Πατέρων. Αυτό ήταν τὸ ζητούμενο γιὰ τὴν οἰκουμένη ή Ὀρθόδοξη ἐκκλησιαστικότητα. Ἐρχόμενος στὸν Ἄθωνα, στὴν Κωνσταντινούπολη και τὴν Ἀθήνα, αὐτὰ συνεχῶς μελετᾷ με πόνο, αὐτὸς ὁ ἅγιος ὀρθόδοξος οἰκουμενιστής.

Παραδοσιακὸς και ὄχι παραδοσιόπληκτος κωτηριάξει στὰ Συνέδρια τὴν ἀποκειμενική, ἀθαίρετη ἔρμηνεία) τῶν Προτεσταντῶν. Ἡ Ἀλήθεια δὲν φοβάται ποτὲ τοὺς μεγάλους ἀριθμούς. Γιὰ τὸν π. Γ. Φλωρόφσκυ ή Ἐκκλησία εἶναι τὸ «μικρὸ ποῖμνιο». Ἐνημερωμένος, εἰλικρινής, προσητομασμένος, δίχως φανατισμὸ και δίχως ὑποχωρήσεις ἐν δυνάμει μίᾳ ἀσαφῶς ἀγαπολογίας προχωρᾷ. Ἐπιμένει στὴν καλύτερη μελέτη τῶν Πατέρων κι ἐπαναλαμβάνει συχνά. «Ἄς εἴμαστε περισσότερο Ἕλληνες, ὥστε νὰ εἴμαστε ἀληθινὰ καθολικοί, ὥστε νὰ εἴμαστε ἀληθινὰ Ὀρθόδοξοι». Παρὰ τὶς ἀντιδράσεις τὶς δικαιολογημένες ἀρκετῶν, συνήθως δημιουργοῦσε μιὰ ἀγία ἐπίδραση, τὴ θωπεία δηλαδὴ πού δίνει ή Ἀλήθεια στοὺς καλοπροαίρετους.

Ἡ ἐκκλησιολογία τοῦ π. Γ. Φ. ἐπικεντρώνεται θὰ λέγαμε στὸ σημεῖο τοῦ τονισμοῦ «μίᾳ προσωπικῆς σχέσης κάθε μέλους με τὸν Χριστό, τὴν Κεφαλή». Παντοῦ και πάντοτε θὰ ὑψώνει τὴ φωνή του, με ὅλη του τὴ δύναμη. «Σὲ καμμιά περίπτωση δὲν πρέπει νὰ στρέψουμε τὴν Ἀγάπη κατὰ τῆς Ἀλήθειας» κολακεύοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο στὸ ὄνομα τῆς οἰκουμένης συντροφικότητας». Καταλάβαινε κι ὁμολογοῦσε πὸς ἀμερικὲς διδασκαλίες τῆς Ἐκκλησίας ἴσως φαίνονται ἄβαριες ὅμως αὐτὸ δὲν κάνει νὰ μὴν εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὴ σωτηρία».

Ζώντας ὁ ἴδιος τὸ ἀσκητικὸ ἐπίτευγμα) στὸ μέτρο τοῦ δυνατοῦ, τὴν εὐθύνη του φοβούμενος, τὴν εἰλικρινεία του μὴ φοβούμενος, τὴ συνεισφορά του στὸν οἰκουμενικὸ διάλογο αισθανόμενος, τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ ἔχοντας πάντα ἐνώπιόν του, μιλοῦσε, συζητοῦσε, κήρυττε, ἔγραφε. Ἡ διαφύλαξη τῆς ἐλευθερίας βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ γιὰ τὸν π. Γ. Φ. «τὸ πιὸ ξεχωριστὸ στοιχεῖο τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας στὸ ἀνορθωτικὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ». Μία ἐλευθερία πού εἶναι θεόδοτη, και πού μπορεί

νὰ ἐπανακτηθεῖ με τὴν ἀσκηση και τὴ μετάνοια. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ κοινωνικοῦ Εὐαγγελίου ἔχουν κατασκευοφαντήσει τὴν ἀσκηση. Παραμένει ὅμως πάντα ή μόνη ὁδὸς γιὰ τὴν ἐπανεύρεση τοῦ «πρωτόκτιστου κάλλους». Ἡ ἐλευθερία γιὰ τὸν π. Γ. Φ. εἶναι «μῖγμα πίστεως, ἀγάπης, χάρις, ἀπόφασης και σθένους». Καὶ κατὰ τὸν ἄριστο εἰσαγωγέα τῆς σκέψεως τοῦ βαθυστόχαστου π. Γ. Φ., G. Williams «ὁ τύπος τοῦ ἐλευθεροῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ προφήτης, ή Παρθένος, ὁ μάρτυρας, ὁ ἀσκητής και ὁ ἅγιος».

Εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα και σημαντικὴ ή τοποθέτηση τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου σὲ αὐτὸ πού ἀπὸ νομὸς ἀγαπᾷ νὰ ὀνομάζει «ἀσκητικὸ ἐπίτευγμα» ή «ἀνδραγάθημα τῆς καρδιάς». Ἡ «προσωπικὴ τελείωση δὲν ἀποκλείει τὸ κοινωνικὸ ἐνδιαφέρον και δραστηριότητα» γράφει. Ἐνας προσευχόμενος μοναχὸς εὐεργετῇ τὴν ἀνθρωπότητα. Εἶναι δὲ σπουδαῖο ὅτι δὲν τὰ γράφει αὐτὰ ἕνας ἀπομονωμένος) μοναχὸς, ἀλλὰ ἕνας ἄνθρωπος πού ζεῖ και κινεῖται συνεχῶς στὸν παλμὸ τοῦ κόσμου, στὸν θόρυβο πρωτευουσῶν, στὶς μεταβολὲς κλιμάτων, στὴν κόπωση συνδριῶν, στὴν ἀνάβαση καθηγητικῶν ἐδρῶν κ.λ.π.

Ἡ κατοχή τῆς Ἀλήθειας και ή συνεχὴς ὑπερασπισή της και προώθησή της δὲν τὸν κάνει ἄδικο κριτή, ἀυστηρὸ ἐλεγκτή, φανατικὸ και πείσιμονα. Γνωρίζει ν' ἀγαπᾷ, νὰ ταπεινώνεται, νὰ εἶναι ἀπλός, συμπαθής, και ἐπιεικής, ὅπως ὅλοι ἄλλωστε οἱ γνήσια εἰλικρινεῖς. Τὴ δύναμη ἀντλοῦσε ἀπὸ τὸ ἱερὸ θυσιαστήριο, τὸ ὁποῖο λάτρευε. Κατὰ τὸν π. Γ. Φ. «ή λατρεία πρέπει νὰ εἶναι συνεχῆς, περισσότερο τρόπος ζωῆς παρά δράση». Γι' αὐτὸ και διατηροῦσε περισσότερο τὴ «μοναστικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ θ. Λειτουργία) παρά τὴ μεγαλοπρέπεια τῆς Ρωσικῆς θ. Λειτουργίας.

Ἡ ἀκολούθηση τοῦ Σταυρωμένου Χριστοῦ σημαίνει τὴν ἐπιλογή τῆς ἀπομονετικῆς, ἀγαπητικῆς ὑπακοῆς, ἐξαγιαζόμενοι και εἰσερχόμενοι στὴ βαθμιαία πορεία τῆς θέωσης». Ἡ δὲ θέωση ἀδὲν εἶναι μιὰ μεταφυσικὴ ή ὄντολογικὴ μεταμόρφωση, ἀλλὰ μιὰ ἀσκηση, οἱ θησαυροὶ τῆς ὁποίας ἀρχίζουν νὰ συλλέγονται σ' αὐτὴ τὴ ζωή». Ὁ π. Γ. Φ. τὸν θάνατο ὀρίζει ὡς ἔλλειψη τῆς κοινωνίας με τὸν Θεό». Ἐνῶ ή κοινωνία μας με τὸν Θεὸ μᾶς κάνει νὰ ἐπικοινωνοῦμε σὲ κάθε θ. Λειτουργία με τοὺς κεκοιμημένους ἀδελφούς μας.

Ἐνα κύριο χαρακτηριστικὸ τῆς ζωῆς τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου μας νομίζουμε πὸς θὰ ήταν ή λύπη. Μιὰ λύπη ὄχι μίσηση και κακομοίρικη ἀλλὰ βαθειὰ και ἀγαπῶσα, ὄχι οἴκτου ἀλλὰ πόνου. Οἱ προσωπικὲς του περιπέτειες, ή ὄραση ἐνὸς διαιρεμένου κόσμου, ή κατάσταση και αὐτῶν τῶν Ὀρθόδοξων πού «συχνὰ ἀγνοοῦν παθητικὰ τὰ καθήκοντά τους ὡς οἰκονόμων τῆς μίας και ἀληθινῆς πίστεως.» Ὅμως δὲν ἔχασε ποτὲ τὴν ἐμπιστοσύνη του και τὸ θάρρος του. Γιατὶ ὅπως ἐξηγητικὰ ἔγραψε: «Ἡ γνώση εἶναι ή ἐξήγηση τῆς ἐμπειρίας· ὁ πιστὸς βλέπει διαφορετικὰ ἀπ' ὅ,τι ὁ ἀπιστὸς». Και «ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι δυναμικὰ ἱκανοὶ γι' αὐτὸ τὸ κατόρθωμα τῆς ἀσκητικῆς μετάνοιας».

Ὁ π. Γ. Φ. ήταν ἀρκετὰ δύσπιστος σὲ κάθε

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ι Ω Β

✦ Ἡ ζωὴ και τὰ πάθη του ✦

(Τόμοι Α' και Β')

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

Σελίδες 366 και 302. Δραχ. 700 ἕκαστος.

“ΥΠΕΡΑΓΟΡΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ,,

Τοῦ π. **ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ**
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

1) ΚΕΝΤΡΑ ΣΑΝ ΜΑΝΙΤΑΡΙΑ

Τὰ διάφορα κέντρα τῆς «Νέας Ἐποχῆς» ξεφυτρώνουν καθημερινὰ καὶ στὴ χώρα μας σὰν μανιτάρια. Πολλὰ ἀποτελοῦν παραρτήματα ξένων κέντρων. Ἄλλα δημιουργοῦνται ἀπὸ Ἕλληνες «μαθητές». Θὰ παραθέσουμε ἐδῶ ἐνδεικτικὰ μερικὰ ἀπὸ τὸ Δυτικοευρωπαϊκὸ ἰσθμὸν, σὰν μοντέλλα ἐκείνων, ποὺ δραστηριοποιοῦνται στὴ χώρα μας. Σὲ ἄλλη εὐκαιρία, θὰ ἐπεκταθοῦμε καὶ στὴν πραγματικότητα, ὅπως διαμορφώθηκε στὴ χώρα μας, μετὰ τὴν ἐπέκτασιν αὐτῆς τοῦ ρεύματος τῆς New Age.

1) Ἐταιρεία «UNH» — United Human Foundation AG.

Ἔχει κέντρο τὸ Neuchatel τῆς Ἑλβετίας. Ἄλλο ὄνομα τῆς ὁμάδος εἶναι «Ἀκαδημία Προωθήσεως Ἀναπτυξιακῆς Ἠθικῆς Ἐρευνῶν καὶ Τεχνολογίας» ἢ ἀκόμη «New Age Edition SA». Προσφορά τῆς εἶναι τὸ «Πρόγραμμα Διευρύνσεως τῆς Συνειδήσεως» (BEP) τῆς H. J. Ament (1981).

μορφὴ «πολιτικοῦ οἰκουμενισμοῦ», ἀντικομμουνιστικοῦ» ἢ «κατευθυνόμενου πρὸς μιὰ θρησκευτικὴ ἐπικυρωμένη εἰρήνην». Πίστευε ὅτι δὲν ὑπῆρχε χάρις ἔξω ἀπὸ τὴν Ὀρθοδόξια, δηλαδὴ τὴν ἀληθινὴ Ἐκκλησία». Πρέσβευε πὼς «ὁ χωρισμὸς εἶναι μέρος τοῦ σταυροῦ μας» ἀλλὰ καὶ ἐπέμενε πὼς ἦταν ἀνεπίτρεπτο νὰ βάλουμε τὴν Ἀγάπην νὰ ἐπιτεθεῖ στὴν Ἀλήθεια. Ἡ ὀριμότητα τοῦ πολυσέβαστου λευίτη, μετὰ τὸ κύλισμα τῶν χρόνων, τοῦ δίνει μιὰ σφριγηλὴ νεότητα στὴ σκέψιν μετὰ τὸ νὰ τὸν κάνει (περισσότερο Χριστοκεντρικὸ καὶ ὁλοένα λιγότερο πνευματολογικὸ στὴν ἐκκλησιολογία του). Ἦταν πιά πεπεισμένος ἐνδόμυχος καὶ ἀρκετὰ ἐπιφυλακτικὸς «γιά τὴν παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σὲ κάθε ἐκκλησιαστικὴ συνάξιν τοῦ διαιρεμένου χριστιανικοῦ κόσμου». Φοβόταν μαζί με ἄλλους καὶ δυστυχῶς σήμερον τὸ βλέπομε πὼς «ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας κινδυνεύει νὰ γίνῃ ἓνα εἶδος χαρισματικῆς κοινωνιολογίας».

Ὁ βαθὺς του πόνος συνεχίζεται: «Πολλοὶ Ὀρθόδοξοι ἀπλῶς ἀγνοοῦν ὅτι εἶναι οἱ κάτοχοι καὶ οἰκονόμοι τῆς ἐνδοξῆς Ἀλήθειας». Εἶναι «ἔντονα καὶ θρησκευτικὰ ἐθνικιστές, ἀλλὰ σχετικιστές στὶς σχέσεις μετὰ ἄλλες ἐκκλησίες, εἴτε Ὀρθόδοξες, εἴτε Καθολικὲς ἢ Προτεστάντικες». Δὲν ἰσχύουν δυστυχῶς

Πρόκειται γιά σύστημα ἐσωτερισμοῦ, ὀριακῶν ἐπιστημῶν, παραψυχολογίας, πρακτικῆς ψυχολογίας, γνώσεως Management καὶ ἐφηρμοσμένης φιλοσοφίας, ποὺ προβάλλεται σὰν «κλειδί τῶν παγκοσμίων νόμων». Μετὰ τὰ προγράμματα τοῦ κέντρου μπορεῖ κανεὶς νὰ γίνῃ «κοσμολόγος» ἀρκεῖ νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ καταβάλλῃ τὰ ἀνάλογα ποσὰ σὲ ἐλβετικὰ φράγκα.

2) «Ἴνστιτούτο Ψυχο-συνθέσεως OM Shamanti» (Ἀννόβερο).

Ὀνομάζεται καὶ «OM Shamanti — Κέντρο Διευρύνσεως τῆς συνειδήσεως, θετικῆς διαμορφώσεως τῆς ζωῆς, θεραπείας, διαλογισμοῦ καὶ μακροχρονίου θεραπευτικῆς τέχνης» (1982).

Ἡ ὁμάδα αὐτὴ, μετὰ δῆλωσιν τῆς ιδρύτριας Scharla Euler ἰσχυρίζεται πὼς «δὲν εἶναι ἀίρεσις· θέλομε νὰ φέρομε τὴν οἰκουμενικὴν θρησκείαν!» (Esotera 5/84, σελ. 22).

«Τὸ κέντρο προσφέρει ἱερατικὴν θεραπεία μετὰ ὑπνωσιν, χρῆσιν θεραπευτικῶν εἰκόνων, μνῆμες παλαιῶν ἐνσαρκώσεων, ἐκπαίδευσιν σὲ πνευματικότητα,

αὐτὰ σήμερον στοὺς ὁμογενεῖς μας; Εἶναι ὑπερβολικὸς ὁ πονεμένος πατήρ; Δὲν ἔχει δίκιον νὰ ἐπαναλαμβάνῃ, μαζί με τὸν Ὁριγένην, πὼς οἱ χριστιανοὶ ἔχουν «ἄλλο σύστημα νομιμοφροσύνης»; Ἡ κένωσις τῆς Ἐκκλησίας σημαίνει γι' αὐτὸν περισσότερο «τὴν ἀπόκρυψιν τῆς στήν ταπείνωσιν». Θὰ ἐνδιαφερθεῖ πολὺ γιά τὶς ἱεραποστολικὰς κινήσεις, τὶς νέες ἐκδόσεις, τὶς ἀνάγκες καὶ τὶς θλίψεις τοῦ κόσμου. Θὰ θελήσῃ νὰ πεῖ πὼς «στὶς νέες συνθήκες ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ μιλήσῃ μιὰ νέα γλῶσσα». Ἡ θεολογία τοῦ π. Γ. Φ. δὲν θὰ παύσῃ ποτὲ νὰ εἶναι κοινωνικὴ, ἀλλὰ σ' ἓνα ὑψηλὸ ἦθος καὶ ἓνα ὕψος ἀκριβό.

Ἡ ἱστορία γιά τὸν φίλον τῆς πρεσβυτή «ἔχει γίνῃ ἱερὴ στὴν πλήρη τῆς διάστασιν ἀφ' ὅτου ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» καὶ ὁ Παράκλητος κατῆλθε στὸν κόσμον γιά τὴν κάθαρσιν καὶ τὸν ἐξαγιασμὸν του». Μετὰ τὶς πολλὰς ἐπιφυλάξεις του γιά τ' ἀποτελέσματα τῆς μελέτης τῆς ἱστορίας ἀπὸ πολλοὺς θὰ καταλήξῃ πὼς ὁ μὲν ἐσχατολογισμὸς ἀκαταδικάζει τὸν ἄνθρωπον σὲ ἓνα φαντασιολογικὸν μυστικισμὸν ὁ δὲ ὑπαρξισμὸς εἶναι «μιὰ νέα παραλλαγή τοῦ παλιοῦ εὐσεβιστικοῦ ζητήματος». Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία εἶναι «ἡ ἱστορία τῆς λύτρωσιν».

(Συνεχίζεται)

διαλογισμό, γιόγκα, μασάζ, Rebirthing, βιογενετική και άλλες εναλλακτικές θεραπείες συνάντηση με τους 'πνευματικά μεγάλους' αυτού του πλανήτη. Μοναχοί, μοναχές, ιερείς όλων των κατευθύνσεων, φιλόσοφοι, θεραπευτές, καλλιτέχνες από όλο τον κόσμο, έρχονται στο OM Shamanti για να εκπαιδευθούν αναζητητές του νοήματος της ζωής» (S. Euler, Esotera 5/84, σελ. 420).

Rebirthing σημαίνει αναγέννηση. 'Η μέθοδος αυτή στηρίζεται στην άποψη πως η αναπνοή είναι κεντρική πηγή της ζωής και μ' αυτή προσδιορίζεται η ένταση της ζωής και του βιώματός μας. Χρησιμοποιείται από πολλές ομάδες της New Age. 'Η κίνηση OM Shamanti διακηρύσσει στο πρόγραμμά της πως μέσω της τεχνικής αυτής μπορεί κανείς να θεραπεύσει ο ίδιος τον εαυτό του και να τον βιώσει απόλυτα. «Μέσω της έμπειρίας της Rebirthing βιώνουμε τα τραύματα και κυριαρχούμε των καταστάσεων» με αποτέλεσμα την πνευματική έμπειρία της θεραπείας.

Στο πρόγραμμα άλλης ομάδος αναφέρεται πως η Rebirthing είναι «μία απλή και δραστική μέθοδος αναπνοής, που μ'ας υποβοηθεί να αναπνέουμε πιο βαθιά και πιο ελεύθερα και μ' αυτόν τον τρόπο να ανιχνεύουμε και να διαλύουμε ψυχικά αδιαπέραστα. 'Η έμπειρία της Rebirthing περιλαμβάνει όλες τις περιοχές του είναι μας: Σώμα, ψυχή, πνεύμα. Με λεπτή ανίχνευση, με την πτώση και πρόσληψη όλων όσων υπάρχουν, οδηγείσαι στο κέντρο του είναι σου, ξαναανακαλύπτοντας και αναπτύσσοντας τη δύναμη της ζωής και τη χαρά. "Ένα δραστικό βήμα σ' αυτή τη διαδικασία μπορεί να είναι η αναβίωση της γεννήσεώς σου, που συχνά επηρεάζει ασυναίσθητα τη ζωή μας ως ενήλικων και περιορίζει τις δυνατότητες αυτοπροσδιορισμού» (New Age Forum Bad Vurz- bach — πρόγραμμα).

'Η Euler αναφέρει πως το Κέντρο διευθύνεται από το «Καρμικό Συμβούλιο» που συνεκλήθη το έτος 1984 στον «Αίθερο Νάο» και κατονομάζει σαν πνευματικούς καθοδηγητές μεταξύ άλλων τον Λάμα Geshe, την ιέρεια του Ζέν Osho Gesshin (Καλιφόρνια), τον Λάμα Ole Nydahl κ.ά. (ένθ. άνωτ., σελ. 26-27).

3) «'Ινστιτούτο για 'Ολική 'Επιμόρφωση και 'Ανάπτυξη της Συνειδήσεως» (A ch b e r g).

Στο πρόγραμμα του 'Ινστιτούτου αναφέρονται μεταξύ άλλων «Βιολογικές μορφές ενέργειας, επιδράσεις και αποτελέσματα στον άνθρωπο», «Οι θεραπευτικές δυνάμεις των πολυτίμων λίθων για την

ευημερία του ανθρώπου», «Οικοδομική τεχνική με πηλό», «Ρέικι — θεραπεία με επίθεση των χεριών» κ.ά. 'Η Ursula Klinger — Raatz, ιδρύτρια του κέντρου αναφέρει μεταξύ άλλων πως το δρόμο της τον διαμόρφωσαν κινήσεις με θεραπευτές παλαιών παραδόσεων, Ρέικι, εκπρόσωποι Ινδικών και Ινδιανικών Δασκάλων και προσθέτει: «'Η δράση μου καθοδηγείται από το να είμαι κανάλι για παγκόσμια ενέργεια ζωής και με την πνευματιστική αντίληψη έσωτερικών διαδικασιών και δομών» (πρόγραμμα του 'Ινστιτούτου).

4) «'Εναλλακτικό Κέντρο μορφώσεως και επικοινωνίας E C H O» (Augs- burg).

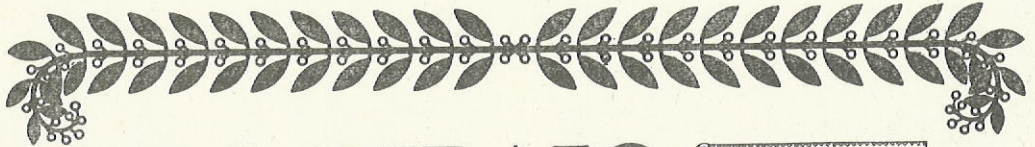
Και γι' αυτό το κέντρο βασικό θέμα είναι «η κοινωνία μπροστά στη ριζική μεταβολή». Διδάσκονται εκεί τεχνικά μαθήματα, ζωγραφική σε μετάξι, μαθήματα ζωγραφικής. Πραγματοποιούνται συζητήσεις για μουσεία, θέατρο για παιδιά, για ενήλικους αλλά και σεμινάρια για όνειρα. Λειτουργούν ακόμη ομάδες και σεμινάρια «αυτοεμπειρίας» και ανοίγονται (άνοι δρόμοι για διεύρυνση της συνειδήσεως), «τεχνικές χαλαρώσεως», οικολογία, Autogenes Training, με στόχο τη γνώση και την αλλαγή του ύποβαθρου της προσωπικότητας, γιόγκα, μασάζ με πάρτνερ, «ήδονη στο σώμα — ήδονη στη ζωή», κ.ο.κ. (Πρόγραμμα 1986).

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

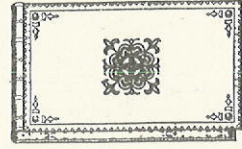
- ★ 'Επισκόπου 'Αχελού Εύθυμίου, ΑΘΩΟΣ (άπάντηση σε 56 έρεϊσματα της άπιστίας).
- ★ Πρωτοπρ. Γ. Μεταλληνοῦ, Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.
- ★ Καθηγ. Βλασίου Φειδᾶ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ (988 - 1988).
- ★ 'Επικ. Καθηγ. Γ. 'Αντουράκη, Ο ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ.
- ★ Καθηγ. 'Ιωάννου Φουντούλη, ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ, τόμοι Α' και Β'.

'Ε π α ν ε κ δ ό σ ε ι ς

- ★ 'Αρχιμ. 'Επιφ. Θεοδωροπούλου, ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ (με έρμηνεία, Ε' έκδοσις).
 - ★ Καθηγ. Στυλ. Παπαδοπούλου, Η ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ: Βασίλειος Καισαρείας (Β' έκδοσις).
 - ★ 'Αρχιμ. Ν. Πρωτοπαπᾶ, ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΜΑΓΙΑ (Γ' έκδοσις).
-

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

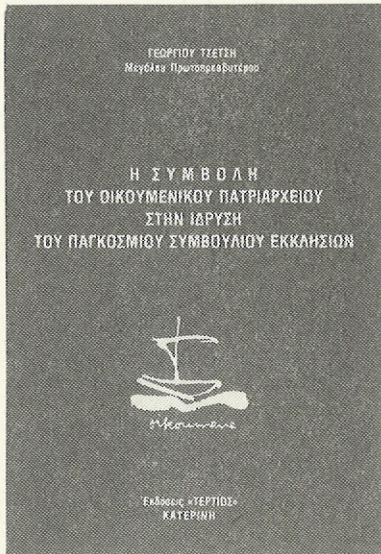

Γεωργίου Τσέτη
Μεγάλου Πρωτοπρεσβυτέρου

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΣΤΗΝ Ι-
ΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

“Ο,τι αναφέρεται στο Οικουμενικό μας Πατριαρχείο πάντοτε συγκινεί και πάντοτε γίνεται με χαρά εὐπρόσδεκτο στον Ἑλλαδικό χώρο, ἀφοῦ πρόκειται γιὰ τὴ μητέρα Ἐκκλησία πού εἶναι τροφός και φρουρός τῆς πνευματικῆς παρακαταθήκης μας.

Πολύ περισσότερο ὅταν αὐτὰ γράφονται ἀπό ἀνθρώπους, ὄχι μόνο εἰδήμονες, ἀλλά και ἀπό διακόνους τῆς ἰδέας και τῆς ζωῆς τοῦ Πατριαρχείου, πού ἀνάλασαν τὴ σκέψη και τὸ θῆο τους στὸν ἰερό αὐτό χώρο.

Γιατί περὶ αὐτοῦ ἀκριβῶς πρόκειται! “Ὅτι δηλαδή ὁ π. Γεώργιος Τσέτης, κατεξοχὴν ἄνθρωπος τοῦ Πατριαρχείου και γνώστης τῆς ἱστορίας του μᾶς ἔδωσε, ἐπιτέλους, μιὰ πλήρη ἐξιστόρηση τῶν πρωτοπορειακῶν και γενναίων προσπαθειῶν πού ἔκανε τὸ Πατριαρχείο γιὰ τὴ συνεργασία

και τὴν ἔνωση, σὲ προοπτική, τῶν Ἐκκλησιῶν. Κι εἶναι ἕνα θῆβλιο μοναδικό και αὐθεντικό. Ὅργανωμένο και ἀταλάντευτο στὴ συγκρότησή του. Και προπάντων γραμμένο σὲ μιὰ ζεστή, ρέουσα και σφιχτοδεμένη γλῶσσα, πού σὲ ἀναγκάζει νὰ πᾶς ὀλοένα και παρακάτω ἕως ὅτου καταβροχθίσεις και τὴν τελευταία σελίδα του.

«Φανάρι και Γενεὺ ὑπῆρξαν οἱ δύο πόλοι ἀνάμεσα στους ὀποίους στράφηκε ἡ μέχρη τώρα ἐκκλησιαστική μου διακονία. Γαλουχημένος στὸν Πατριαρχικό αὐλόγυρο τοῦ Φαναρίου και μεγαλωμένος στὴν Χαλκίδα προέκτασή του, νωρίς καταστάλαξα στὴν Γενεὺ γιὰ νὰ διακονήσω, «ἀδεία και προτροπή» τῆς Ἐκκλησίας, στὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν, τὸν διαχρονικό αὐτό Ὅργανισμό, στὴν σύσταση τοῦ ὀποίου συνέβαλε ἀποφασιστικά τὸ Οἰκουμενικό Πατριαρχείο».

Ποιός λοιπόν, πράγματι, θὰ ἦταν ὁ καταλληλότερος μάρτυρας, γιὰ νὰ ἐξιστορήσει, και μάλιστα με ἀνέκδοτα στοιχεία, τὴν τροχιά και τὴς δημιουργικῆς πρωτοβουλιῆς αὐτῆς, τῆς ἱστορικῆς προσπάθειας; Ποιός ἄλλος ἀπὸ τὸν εὐσυνείδητο και ἀκόματο πατέρα Γεώργιο, ὁ ὀποῖος πολὺ σωστά ἕνα τέτοιο θῆβλιο τὸ υπέβαλε και ὡς Διδακτορική διατριβὴ στὸ Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Ἄλλά και οἱ ἐκδόσεις «Ἐρτίος» με τὸ θῆβλιο αὐτό δικαίωσαν τὴν τυπογραφική τους παράδοση. Ἄφοῦ εἶναι μιὰ ἔκδοση ἄρτια, αἰσθητικά ἄψογη και εὐχρηστη χάρη στὸν ἐπιμελητὴ τῶν ἐκδόσεων Γιάννη Παπαχρόνη.

ΣΥΝΑΞΗ

“Ἐνα ἀκόμα τεῦχος (τὸ 31ο) τῆς «Συναξῆς» (τριμηνιαία ἔκδοση σπουδῆς στὴν ὀρθοδοξία) ἐκδόθηκε και κυκλοφόρησε. Ἀφιερωμένο στὴν Κύπρο σὲ καιρούς κρίσιμους γιὰ ὀ,τι ὑπάρχει οὐσιαστικά ἑλληνικό σήμερα. Μέσα ἀπὸ κείμενα Κυπρίων μελετητῶν, ἱστορικῶν, θεολόγων, λογοτεχνῶν και ποιητῶν ξετυλίγονται τὰ γεγονότα στὴν ἐσωτερική και ἑα-

ὑτέρα πραγματικότητα και διαδρομὴ τους.

Ὅπως και στὰ προηγούμενα τεύχη, συνεχίζεται ἡ ὡραία παράδοση τοῦ περιοδικοῦ πού ἄφησε ὁ Παναγιώτης Νέλλας, ἀπὸ τὸ σημερινό ἀρχισυντάκτη Σωτῆρη Γουνελά. Και ἔτσι τὰ θέματα, τὰ ἀφιεράματα, ἡ ὕλη, οἱ συνεργάτες εἶναι ἐκλεκτά.

Τὸ περιοδικό «Σύναξη» εἶναι μιὰ πνευματική παρουσία ἐλπίδας μέσα στὴν ἀσφυξία πού ζῶμε. Εἶναι ἡ ἀληθινὴ διάσταση τῆς θαλπωρῆς και τοῦ ἡλίου πού ζεσταίνει τὴν κάθε καρδιά και τὸν κάθε νοῦ πού ἔρχεται σὲ ἐπαφή μαζί της. Γι' αὐτό ὑπάρχει και τὸ ἀμείωτο ἐνδιαφέρον ὀσων τὴν ἀγκαλιάζουν με συνέπεια ἀπὸ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1982 πού ἰδρύθηκε ὡς τὴς μέρες μας.

Πλούσια πάντοτε σὲ προβληματισμούς. Ἄλλά και σὲ λύσεις και ὑποδείξεις, γιὰ δρόμους καθαρούς και ὀμορφους μέσα ἀπὸ τὴν Ὅρθοδοξία μας. Ἔτσι ἡ «Σύναξη» εἶναι πνευματικό γεγονός πού με ἀθόρυβο τρόπο, ἀλλά συστηματικό κι ἐλπιδοφόρο κρατάει ζωντανές τὴς προσδοκίες μας και μᾶς φωτίζει.

Π. Μ. Σωτήρχου

ΟΛΟΚΑΡΠΩΜΑ

Τὰ τελευταία χρόνια και πάλι ἡ θρησκευτική - Ἐκκλησιαστική λογοτεχνία και ποίηση θρίσκονται σὲ μιὰ πνευματική ἀνοδο. Και ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν αἰσθητική, βαθαίνουν ὀλοένα και περισσότερο στὸ μυστήριο τῆς ζωῆς, τῆς ἀγάπης, τοῦ πόνου, τοῦ Θεοῦ και τῆς προσευχῆς, πού εἶναι ὀπωσδήποτε τὸ οὐσιώδες.

Και τὸ Ὅλοκαρπωμα - Τρίστιχα ἀντίφωνα, τοῦ ποιητῆ Π. Σωτήρχου εἶναι πάνω σ' αὐτὴ τὴν τροχιά τῆς ἀνίσης. Εἶναι μιὰ καθαρή και καλλικέλαδη φωνή, πού με εἰλικρίνεια και ζεστασιά φωνάζει σὲ κάθε σημεῖο τῆς γῆς και πρὸς τὸν καθένα ἄνθρωπο:

«Ἐφτασα ὡς τὴν ἄκρη και εἶπα χαμένα ὀλα! Κι ὀμως με πρόλαθε ἀόρατο χέρι».

Φς

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ἐνώπιον τῶν τειχῶν
ἦ ἡ «τύχη» τοῦ τείχους.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ στιγμὲς ζεῖ τὸ Ἀνατολικὸ Βερολίνο. Τὸ περίφημο τείχος —σύμβολο μιᾶς ἄλλης ἐποχῆς— δὲν ὑπάρχει πιά, καθὼς ἡ ἀνατολικογερμανικὴ κυβέρνησις ἀνοίξε διάπλατα τὰ σύνορά της. Τὰ συνεργεῖα τοῦ σιγατοῦ ἀνοίξαν τὸ πρῶτο ρῆγμα —πλάτους δύο μέτρων— καὶ οἱ ἀνατολικογερμανοὶ φρουροὶ πέρασαν ἀπὸ μέσα γιὰ ν' ἀνταλλάξουν χειραφίδια μὲ τοὺς δυτικογερμανοὺς ἀστυνομικοὺς. Ἡ πρώτη χειραφίδια μετὰ ἀπὸ 28 χρόνια! Ἡ ἀνατολικογερμανικὴ κυβέρνησις ἀνεκοίνωσε ὅτι θ' ἀνοίξει περισσότερο ἀπὸ δώδεκα ἀκόμη περάσματα στὸ τείχος, πὸν ἔχει μῆκος 47 χιλιομέτρων, ὥστε νὰ γίνεται κανονικὰ ἡ διέλευσις τῶν πολιτῶν ἀνάμεσα σὶν ἀνατολικὸ καὶ δυτικὸ τομέα τῆς ἕως χθὲς διηρημένης πόλεως.

Στὰ 28 χρόνια τῆς φυσικῆς καὶ συμβολικῆς παρουσίας του, τὸ τείχος —ἓνα ἀδιαπέραστο φράγμα μετὸν μὲ πυκνὸν συρματόπλεγμα καὶ ἠλεκτρονικὲς κάμερες— ἔγινε ὁ τόπος ὅπου βρῆκαν τὸ θάνατο γύρω στὰ 200 ἄτομα πὸν ἐπιχείρησαν νὰ τὸ περάσουν.

Πάνω καὶ πέρα ἀπὸ τὶς ὅποιες διαφορὰς καὶ ἀντιπαραθέσεις, ὑπάρχει ἓνα σημεῖο ἀφετηριακό. Εἶναι ἐκεῖ, ὅπου ὁ ἄνθρωπος σκέφτεται τὰ συστατικὰ τῆς λέξεως πὸν τὸν χαρακτηρίζει: «ἄνω + θρώσκω» ἢ «ἄνω + θεωρῶ».

Οἱ Γερμανοὶ τὸ ἐπισημάναν τὸ σημεῖο. Μένουν ὅμως πολλὰ «τείχη», σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμον, πὸν περιμένουν νὰ διαλυθοῦν...

Κι ὅμως, συμβαίνει...

ΜΑ ΕΙΝΑΙ δυνατὸν; Ὑπερμεσοῦντος τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, στὸ κεφαλόσκαλο τῆς τρίτης χιλιετίας, νὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι - συνάνθρωποι στῆ γῆ πὸν πεθαίνουν μὴ ἔχοντας περίθαλψη φαρμακευτικῆ;

Καὶ γιὰ νὰ μὴ ἐπαναπανόμαστε ὅτι τὸ ποσοστὸ εἶναι μικρὸ, μὲ λύπη σημειώσουμε ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀποτελοῦν τὰ 3/4 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς! Μ' ἄλλα λόγια, τὸ 75% οἱ τῶν ἀνθρώπων ἔχει πλημμελῆ ἢ ἐντελῶς ἀνύπαρκτη φαρμακευτικὴ περίθαλψη, τῆ στιγμῆ πὸν οἱ ἀναπνιγμένες χῶρες ξεοδεύουν γιὰ τὴν ὑπερκατανάλωσι φαρμάκων, πάνω ἀπὸ ἑκατὸ δισ.

σὶν προσπάθειά τους ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν... ὑπερσοτισμὸ τοῦ πληθυσμοῦ τους!

Ὡς πότε ἄραγε ἐμεῖς οἱ «ἄλλοι», οἱ «πολιτισμένοι», θὰ κοιμόμαστε μακάριοι, δίχως ἔλεγχον συνειδησιακό; Ὡς πότε ἀπλῶς θὰ ρητορεύουμε ἀνερευθιάστοι σὲ «σιτρογγυλὲς τράπεζες» γιὰ τοὺς ἀναξιοπαθοῦντες τῆς γῆς, λὲς καὶ πρόκειται γιὰ πλανήτη πὸν βρῖσκειται στὸ πιὸ μακρινὸ σημεῖο τοῦ σύμπαντος;

Ἐ, ὄχι κύριε Σέρτ...

«... Ο ΚΥΡΙΟΣ σόχος μας ὅταν γίνουμε μέλη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος, θὰ πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἐξισλαμισμὸς τῆς Χριστιανοσύνης...». Τάδε ἔφη ἐνώπιον τοῦ τουρκικοῦ Κοινοβουλίου ὁ ὑπουργὸς Προεδρίας, ἀρμόδιος γιὰ θεροκεντρικὰ θέματα Σαφὲι Σέρτ.

Τί νὰ σχολιάσουμε; Ὁ καθένας ἄς βγάλει τὰ συμπεράσματά του. Ἡ ἐντὸς εἰσαγωγικῶν φράση εἶναι πέρα γιὰ πέρα εὐγλωττῆ.

Χωρὶς τίτλο.

ΟΙ ΣΥΛΛΕΚΤΕΣ ἔργων τέχνης, οἱ ἐπιχειρηματίες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀπλῶς «πλοῦσιοι» ἐπενδύουν ὄλο καὶ περισσότερο στῆν ἀγορὰ ἀριστουργημάτων, σπάνιων εἰδῶν τέχνης, χειρογράφων καὶ βιβλίων, ἀνεβάζοντας τὶς τιμὲς σὲ ἀστρονομικὰ ἕψη.

Ἡ πρώτη ἐκδοσις τῶν ποιημάτων τοῦ Ἀγγλοποιητῆ καὶ καλλιτέχνη Οὐίλλιαμ Μπλαίηκ «Τραγοῦδια τῆς Ἀθωότητος καὶ τῆς Ἐμπειρίας» πωλήθηκε σὲ δημοπρασίᾳ καὶ ἀπέφερε 1,32 ἑκατ. δολάρια. Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀγόρασε ἰδιώτης πὸν θέλησε νὰ κρατήσῃ τὴν ἀνωνυμία του, ὅπως δήλωσε ἐκπρόσωπος τοῦ γνωστοῦ οἴκου δημοπρασιῶν ἔργων τέχνης τοῦ Λονδίνου «Σόθμπυζ». Στῆν ἴδια δημοπρασίᾳ μιὰ σειρὰ τῶν τεσσάρων διαδοχικῶν ἐκδόσεων τῶν ἔργων τοῦ Σαίξπηρ, ἔφθασε τὴν τιμὴ τῶν 2 ἑκατ. δολαρίων. Ἐπίσης ἓνα αὐτόγραφο τοῦ Τζῶν Λὸκ ἀγοράσθηκε στῆν τιμὴ τῶν 907.500 δολαρίων.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη, τὸ Βιβλίον τῶν βιβλίων, προσφέρεται δωρεάν. Καὶ εἶναι ὁ κώδικας τῆς εὐτυχισμένης ζωῆς!...

Αὐτά!